

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

KATEDRA ROZVOJOVÝCH A ENVIRONMENTÁLNÍCH STUDIÍ

Kateřina KRÁSLOVÁ

**Kriminalita a rozvoj v Mexiku: vliv kartelů a obchodu s drogami –
případová studie města Ciudad Juárez**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Radek Kreuziger

Olomouc 2018

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a všechny použité zdroje jsem uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne

Podpis studenta

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu práce, panu Mgr. Radku Kreuzigerovi za veškerý čas, který práci věnoval a za cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat mé rodině za podporu, kterou mi během celého studia poskytovala.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina KRÁSLOVÁ**
Osobní číslo: **R15185**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Kriminalita a rozvoj v Mexiku: vliv kartelů a obchodu s drogami - případová studie města Ciudad Juárez**
Zadávací katedra: **Katedra rozvojových a environmentálních studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je zhodnotit situaci kartelů v Mexiku s vyšším zaměřením na město Ciudad Juárez. Práce bude rozdělena do dvou oddílů. V oddílu prvním budou stručně popsány hlavní mexické kartely, oblasti, v nichž působí a velikost jejich vlivu na národní i mezinárodní úrovni. Dále bude zkoumán vliv kriminality a kartelů na rozvoj v Mexiku, také pracovní možnosti mladých lidí a jejich motivace stát se členem kartelu. Část kapitoly bude věnována Mexickým drogovým válkám. Druhý oddíl bude zaměřen na studii města Ciudad Juárez. Bude sledován průběh konfliktu kartelů, míra vražd a kriminality obecně. Samostatná kapitola bude věnována otázkám, zda se situace ve městě zlepšila a jakými prostředky toho bylo dosaženo a otázce rozvoje města v posledních letech. Dále bude zkoumána teorie přelití konfliktu a násilí do jiného města. V závěru práce budou zhodnoceny metody, které byly použity pro zlepšení situace ve městě Ciudad Juárez se zaměřením na možnost jejich generalizace a použití v dalších oblastech Mexika.

Osnova: 1. Úvod 2. Cíle a metody 3. Kriminalita a rozvoj v Mexiku, vliv kartelů a obchodu s drogami 4. Případová studie města Ciudad Juárez 5. Závěr 6. Seznam literatury

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 10 - 15 tisíc slov
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

Ainslie, R. C. 2013. The Fight to Save Juarez: Life in the Heart of Mexico's Drug War. Texas University Press. Molloy, M. 2011. El Sicario: The Autobiography of a Mexican Assassin. Nation books, 2011. Poppa, T. E. 1990. Drug Lord: The Life and Death of a Mexican Kingpin. Demand Publications, 1998. Watt, P., Zepeda, R. 2012. Drug War Mexico: Politics, Neoliberalism and Violence in the New Narcoeconomy. Chicago University Press. Clemens, M. 2014. Ripple Effects of the Drug War: New Research on the Transnational Effects of Antinarcotic Policy [online]. <https://www.cgdev.org/blog/ripple-effects-drug-war-new-research-transnational-effects-antinarcotics-policy> Castillo, J. C., Mejía, D., Restrepo, P. 2014. Scarcity without Leviathan: The Violent Effects of Cocaine Supply Shortages in the Mexican Drug War. Center for Global Development. García-Ponce, O., Postel, H. 2015. Violence and Paranoia in the US-Mexico Borderlands [online]. <https://www.cgdev.org/blog/violence-and-paranoia-us%E2%80%93mexico-borderlands> Longmire, S. 2012. Guadalajara: The next Epicenter of Violence in Mexico? [online]. <http://smallwarsjournal.com/jrnl/art/guadalajara-the-next-epicenter-of-violence-in-mexico> Články a výzkumy provedené Mexickým národním institutem pro statistiku a geografii Instituto Nacional de Estadística y Geografía. Online dostupné z: <http://www.inegi.org.mx/> Články a publikace Centra pro globální rozvoj Centre for Global Development. Online dostupné z: <https://www.cgdev.org/>

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Radek Kreuziger
Katedra rozvojových a environmentálních studií

Datum zadání bakalářské práce: 27. ledna 2017
Termín odevzdání bakalářské práce: 13. dubna 2018

L.S.

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 20. dubna 2017

Abstrakt

Práce se zabývá mexickými drogovými kartely, obchodem s drogami a vlivem těchto dvou skutečností na každodenní život mexické společnosti, s vyšším zaměřením na město Ciudad Juárez, ve kterém v minulých letech vyústil konflikt kartelů v pouliční válku. První část práce se soustředí na popis hlavních mexických kartelů, oblastí jejich působnosti a na popis velikosti jejich vlivu. Stručně je v této části popsán průběh mexické drogové války. Vliv kriminality, kartelů a korupce na rozvoj Mexika je zkoumán pomocí indexu vnímání korupce CPI a indexu křehkých států FSI. Posuzována je motivace mladých lidí, stát se členem kartelu, která se jeví být především finanční. Popsán je fenomén Los NiNi, který představuje mladé lidi, kteří ani nestudují ani nepracují. Druhá část práce se zabývá podrobněji situací ve městě Ciudad Juárez. Pozornost je zaměřena na průběh konfliktu kartelů, na míru vražd a na federální intervence. Popsána je metoda použití mexických ozbrojených sil, reforma městských policejních složek a komplexní sociální programy. V závěru práce je zobrazen rozvoj města v posledních letech a zkoumána teorie přelití konfliktu a násilí do jiného města. Přesto, že v nedávné době v ostatních částech Mexika vzrostlo násilí, byla teorie přelití konfliktu vyloučena, protože v daných lokalitách bojují o moc jiné organizované kriminální skupiny. Není také potvrzeno, že konflikt v Ciudad Juárez zcela skončil. Po vzoru prvního sociálního programu navrženého konkrétně pro Ciudad Juárez byl vytvořen program celonárodní. Nový program byl prvním však pouze inspirován, první program nemůže být zcela generalizován kvůli nedostatečné evaluaci.

Klíčová slova: Mexiko, drogové kartely, Ciudad Juárez

Abstract

The thesis pursues the issue of Mexican drug cartels, drug trade and their influence on the everyday life of Mexican society, with higher focus on Ciudad Juárez, where in recent years the conflict of cartels resulted in a street war. The first part of the thesis focuses on description of main Mexican cartels, their domains and description of the size of their influence. The Mexican drug war is also briefly described. The influence of criminality, cartels and corruption on Mexican development is analysed by the corruption perception index and fragile states index. The youth's motivation of becoming cartel members is considered and appears to be primarily financial. Another Mexican problem, called the phenomenon Los NiNi is described. The second part of the thesis follows up the situation in Ciudad Juárez. It focuses on the conflict of cartels, rate of murders and federal interventions. The method of the placement of federal police and army, the reform of city police and social programs are described. In conclusion the thesis examines the development of the city in last years, the theory of spillover of the conflict and violence to other city. Despite the increase of violence in another parts of Mexico in last years, the theory of spillover was excluded, because the fact, that another organized criminal groups are fighting for power in that areas. Also, it is not confirmed, that the conflict in Ciudad Juárez has absolutely ended. The first social program, which was especially proposed for Ciudad Juárez, served as an example for the new national program. However, the second program was by the first one only inspired. The Ciudad Juárez's program cannot be fully generalized because of its insufficient evaluation.

Key words: Mexico, drug cartels, Ciudad Juárez

Obsah

Seznam obrázků a tabulek	9
1. Seznam obrázků	9
2. Seznam tabulek	9
Seznam použitých zkratk	10
1. Úvod	11
2. Cíle a metody	12
2.1. Cíle práce	12
2.2. Použitá metodologie	12
3. Kriminalita a rozvoj v Mexiku, vliv kartelů a obchodu s drogami	13
3.1. Počet a velikost kartelů v Mexiku, velikost jejich vlivu	13
3.1.1. Stručná historie vybraných mexických drogových kartelů	13
3.1.2. Působení mexických kriminálních organizací v distribuci narkotik	15
3.1.3. Vliv kartelů znázorněný mírou korupce	16
3.2. Mexická drogová válka	18
3.2.1. Počátky potírání problému	18
3.2.2. Iniciativy a operace	19
3.2.3. Provázanost drogové a politické sféry	20
3.3. Vliv kriminality a kartelů na rozvoj, motivace stát se členem kartelu	21
3.3.1. Ztráty potenciálních zisků	21
3.3.2. Ohrožený stát s rostoucím počtem drogově závislých	22
3.3.3. Pracovní možnosti a motivace stát se členem kartelu	23
4. Případová studie města Ciudad Juárez	26
4.1. Průběh konfliktu kartelů	26
4.1.1. Struktura Kartelů Juárez a Sinaloa	26
4.1.2. Boj o moc nad juárezskou plazou	27
4.1.3. Struktura města	29
4.2. Implementované politiky a jejich dopad	30
4.2.1. Posílení bezpečnostního aparátu	30
4.2.2. Vládní sociální program	31
4.2.3. Výsledky programu TSJ	33
4.3. Události posledních let	34
4.3.1. Program prezidenta Niete	34
4.3.2. Vývoj města Ciudad Juárez v posledních letech	35
4.3.3. Situace v Mexiku v posledních letech	37
5. Závěr	37

6. Seznam literatury.....	38
6.1. Internetové zdroje.....	38
6.2. Tištěné zdroje.....	48

Seznam obrázků a tabulek

1. Seznam obrázků

Obr. 1: Oblasti vlivu kartelů v Mexiku v roce 2017	15
Obr. 2: Graf indexu vnímání korupce CPI.....	17
Obr. 3: Graf indexu křehkých států FSI pro Mexiko	22

2. Seznam tabulek

Tab. 1: Tabulka CPI Mexika v letech 2006-2016	17
Tab. 2: Tabulka FSI Mexika v letech 2006-2017	23
Tab. 3: Tabulka vývoje počtu vražd v Ciudad Juárez v období 2007-2017	28

Seznam použitých zkratek

ATF	Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives
C.J.	Ciudad Juárez
CCSPJP	Consejo Ciudadano para la Seguridad Pública y la Justicia Penal
CDJ	Cartel de Juárez
CFO	Carillo Fuentes Organisation
CJNG	Cartel de Jalisco Nueva Generacion
CONADIC	Consejo Nacional de Adicciones
CPI	Corruption Perception Index
CPJ	Committee to Protect Journalists
DEA	Drug Enforcement Administration
DFS	Dirección Federal de Seguridad
FDI	Foreign direct investment
FSI	Fragile States Index
GAO	Government Accountability Office
GI	Government Defence Anti-Corruption Index
LP	Lidská práva
NAFTA	North American Free Trade Agreement
NCDJ	Nuevo Cartel de Juárez
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PAN	Partido Acción Nacional
PNPSVD	Programa Nacional para la Prevención Social de la Violencia y la Delicuencia
PRONAPRED	Programa Nacional de Prevención del Delito
PRI	Partido Revolucionario Institucional
SNSP	Sistema Nacional de Seguridad Pública
TSJ	Todos Somos Juárez
UACJ	Universidad Autónoma de Ciudad Juárez
UNODC	United Nations Office on drugs and Crime
USD	United States Dollar
WDR	World Drug Report

1. Úvod

Mexiko je jednou ze zemí Latinské Ameriky, ve které přítomnost kartelů, obchodu s drogami a s tím spojené násilí ovlivňuje každodenní život obyvatel. Korupcí jsou zde ovlivněna nejen všechna patra politického života, ale také soudní systém, bezpečnostní složky, vězeňský systém, malí obchodníci až velcí podnikatelé, média a další. V minulých letech tohoto století čelila země drogové válce, která si vyžádala desítky tisíc obětí, a stále není zcela u konce. Rok 2017 ve statistikách vykazuje největší počet vražd za posledních 20 let. Ačkoliv je konflikt velmi medializovaný, stále přetrvává a objevují se nové způsoby, jakými dávají kartely najevo svou moc.

Existence rozsáhlých a mocných kartelů zásadně ovlivňuje společenského život, zasahuje do mnoha oblastí žití běžného občana a omezuje rozvoj oblasti. Oblasti, ve kterých kartely působí, přichází o potenciální pracovníky, ať už odstěhováním či úmrtím, o potenciální investory, kteří mají obavy z velkého rizika a také o zisky z turismu. Míra ovlivnění společnosti existencí kartelů je hlavní otázkou této práce. Podrobněji se práce zabývá otázkou města Ciudad Juárez, jelikož jde o hraniční město s El Pasem, které bylo prosperující do doby, než bylo zdevastováno válkou kartelů.

2. Cíle a metody

2.1. Cíle práce

Cílem práce je zhodnotit situaci kartelů v Mexiku s vyšším zaměřením na město Ciudad Juárez. Práce je rozdělena do dvou oddílů.

V oddílu prvním jsou stručně popsány hlavní mexické kartely, oblasti, v nichž působí a velikost jejich vlivu na národní i mezinárodní úrovni. Dále je zkoumán vliv kriminality, kartelů a korupce na rozvoj v Mexiku, také pracovní možnosti mladých lidí a jejich motivace stát se členem kartelu. Část kapitoly je věnována Mexickým drogovým válkám. K prvnímu oddílu se vážou následující výzkumné otázky: Jaký vliv má kriminalita kartelů na rozvoj v Mexiku? Jaká je motivace mladých lidí stát se členem kartelu?

Druhý oddíl je zaměřen na studii města Ciudad Juárez. Je v ní sledován průběh konfliktu kartelů, míra vražd a kriminality obecně. Samostatná kapitola je věnována otázkám, zda se situace ve městě zlepšila a jakými prostředky toho bylo dosaženo. V poslední kapitole je zobrazen rozvoj města v posledních letech a zkoumána teorie přelití konfliktu a násilí do jiného města. V rámci této části jsou zhodnoceny metody, které byly použity pro zlepšení situace ve městě Ciudad Juárez se zaměřením na možnost jejich generalizace a použití v dalších oblastech Mexika. Oddíl druhý provází hlavní výzkumná otázka, zda došlo ke zlepšení situace ve městě Ciudad Juárez, která je odpovězena pomocí následujících vedlejších výzkumných otázek: Jaké metody byly použity k potlačení konfliktu? Došlo k přelití konfliktu do jiného města/oblasti? Dají se použité metody generalizovat/použít na boj s kartely v jiných oblastech?

2.2. Použitá metodologie

Práce byla zpracovaná rešeršně-kompilační metodou. Rešerší literatury bylo získáno mnoho informací z různých zdrojů, především internetových a knižních, např. údaje o korupci od Transparency International, situace Mexika v rámci indexu křehkých států organizace The Fund for Peace, údaje o položkách mexického státního rozpočtu, aj.

Data byla kompletována, zpracovávána a podrobena analýze. Analýzou byl zkoumán vývoj jednotlivých jevů v čase a prostoru. Například vývoj počtu vražd ve městě Ciudad Juárez, vývoj moci kartelů v prostoru a čase.

Některé tendence vývoje a rozvoje byly zobrazeny v grafech a tabulkách. Nachází se mezi nimi mapa rozložení moci mexických kartelů v roce 2017, graf a tabulka Indexu vnímání korupce, graf a tabulka Indexu zhroutených států a tabulka počtu obětí násilí v Ciudad Juárez.

V použitých zdrojích je uvedena veškerá citovaná literatura. Všechny citace jsou v jednotném formátu.

Doplňující informace, vysvětlení zkratk a názvy v anglickém jazyce jsou umístěny v poznámkách pod čarou.

Vzhledem k rozsahu práce nebudou vyjmenovány všechny operace ani všechny události, které se během války proti drogám odehrály.

3. Kriminalita a rozvoj v Mexiku, vliv kartelů a obchodu s drogami

3.1. Počet a velikost kartelů v Mexiku, velikost jejich vlivu

3.1.1. Stručná historie vybraných mexických drogových kartelů

Do 70. let 20. století probíhal v Mexiku decentralizovaný obchod s drogami. Marihuana a opium byly nelegálně pěstovány a získávány ve státech Sinaloa, Durango a Chihuahua, které tvořily tzv. Zlatý trojúhelník. V této době vytvořila mexická vláda první antidrogovou kampaň zvanou La Gran Campaña, zaměřenou právě na tuto oblast, historicky známou pro pěstování psychoaktivních látek (Teague, 2016).

Na rozdíl od jiných zemí regionu v Mexiku do 80. let drogové kartely nepůsobily. První, Guadalajarský kartel, byl založen roku 1980 Miguelem Ángelem Felixem Gallardem a jeho spolupracovníky Rafaellem Caro Quinterou a Ernestem Fonseca Carrillou. V souvislosti se svým zatčením roku 1989 rozdělil Felix Gallardo, zvaný „El Padrino“, území zájmu Guadalajarského kartelu mezi své podřízené. Tím skončilo období vlády jednoho kartelu (Corcoran, 2013). Dle doktora Benjamin T. Smitha z Warwické univerzity existoval v letech 1990-2006 systém čtyř kartelů. Ve státu Chihuahua, na hranicích s USA pracoval Juarézský kartel, vedený Amadem Carrillo Fuentesem, přezdíváným „Lord of Skies“. Stát Tijuana ovládal kartel Tijuana, v čele s bratry Benjaminem a Ramonem Arellano Felix. Ismael „El Mayo“ Zambada, Joaquín „El Chapo“ Guzmán a Hector „El Guero“ Palma vedli kartel Sinaloa a Juan Nepomuceno Guerra stál spolu s Juanem García Abregou v čele tzv. Kartelu ze Zálivu. Po roce 2006 se podle Smitha čtyři kartely postupně rozštěpily na osm hlavních organizací a 42 hlavních gangů. Z Kartelu ze Zálivu se osamostatnila skupina Los Zetas, ze kterých se dále odloučila La Familia a od Sinaloa kartelu se odtrhli bratři Beltran Leyva.

Práce je koncipována tak, aby v části první byla pouze nastíněna problematika kartelů, s dalším zaměřením práce na vybranou oblast. Tudíž nebudou detailně popisovány všechny mexické kartely, ale pouze ty, které jsou považovány za významné nebo důležité vzhledem k tématu práce.

Dle výzkumu Ricarda C. Ainslieho, který staví na osobní zkušenosti Reyse Ferrize¹, byl Juárezský kartel založen v 70. letech Rafaellem Muñozem, Rafaellem Aguilar Guajardem a Gilbertem Ontiverou (Ainslie, 2013). Podle nadace Insight Crime sahají počátky kartelu do 80. let, kdy bylo město Ciudad Juárez pod kontrolou Rafaela Aguilar Guajarda. Aguilar Guajardo úzce spolupracoval s Felixem Gallardem, lídrem Guadalajarského kartelu, po jehož smrti mu byla garantována moc nad Juárezem. Po smrti Aguilara Guajarda v roce 1993 se chopil moci jeho poručík Amado Carrillo Fuentes. Za jeho doby velmi vzrostla moc organizace, kontroloval polovinu mexického pašování narkotik a rozšířil operace do Střední a Jižní Ameriky. Po jeho smrti stáli v čele jeho bratři Vincente a Rodolfo a Vincente Carrillo Leyva. Spolu s El Chapo Guzmánem a dalšími vytvořili uskupení zvané Federace. Později však Rodolfo zabil dva Guzmánovi společníky, kteří mu dlužili peníze, na odplatu zabili Guzmánovi partneři Rodolfa. S násilnou smrtí Guzmánova bratra Artura začala válka (Insight Crime, 2015).

Organizace Arellano-Felix, operující ve státě Baja California, byla dlouho jednou z nejmocnějších drogových organizací operujících v Mexiku. V čele kartelu Tijuana, jak je toto seskupení také

¹ starosta Ciudad Juárez v letech 2007-2010

nazýváno, se střídali bratři Arellano-Felix. Od roku 2008 se postupně do vedení dostala žena, Enedina Arellano-Felix, přezdívaná „La Jefa“, což je v narco světě ojedinělé (Soto, 2017).

Kartel ze Zálivu patří mezi nejstarší a nejmocnější kriminální skupiny Mexika, ale v posledních letech ztratil část teritoria a vlivu ve prospěch svých rivalů. Stopy kartelu vedou do roku 1984, kdy Juan Garcia Abrego uzavřel smlouvu s kolumbijským kartelem z Cali. Jeho nástupce Osiel Cardenas Guillen vytvořil ozbrojené křídlo kartelu rekrutováním bývalých vojáků a elitních mexických sil, zvané Los Zetas. Los Zetas, kteří se vyznačují velmi brutálními praktikami, se později od Kartelu ze Zálivu odštěpili. Zatčení Maria Ramirezze Treviña v roce 2013 zanechalo fragmentovaný kartel bez vedení (Insight Crime, 2017). S tím spojené boje o moc mezi jednotlivými frakcemi mají za následek zvýšení násilí ve státě Tamaulipas a v hraničním městě Reynosa (Woody, 2017).

Jako největší a nejmocnější drogová organizace západní polokoule je uváděn Kartel Sinaloa. Jeho stopy sahají do 70. let, kdy se Joaquín „El Chapo“ Guzmán Loera přidal do businessu pěstování a pašování marihuany. Po rozpadu Guadalajarského kartelu zůstal El Chapo a Héctor Luis Palma Salazar ve vedení sinalojské oblasti. Guzmán byl zadržen od roku 1993 do roku 2001, kdy uprchl z vězení. Dnes je ve vedení organizace El Chapo Guzmán, který byl po druhém útěku z vězení v roce 2015 znovu zadržen roku 2016 a vydán do USA v roce 2017, dále Juan Jose Esparragoza Moreno, zvaný „El Azul“, který je možná mrtvý², a Ismael „El Mayo“ Zambada Garcia. Guzmánovo zatčení a vydání do USA vyvolalo vlnu násilí spojeného s vnitřními boji o moc a s úsilím ostatních kartelů a gangů převzít operace kartelu (Insight Crime, 2018). Sinalojský kartel není hierarchicky uspořádán. El Chapo, El Azul a El Mayo ovládají samostatné, ale spolupracující jednotky. Jde o alianci mezi Zambadou Garciou a Guzmánem, která se nazývá často Sinalojská federace (Garcia, 2013).

Eduardo Guerrero-Gutiérrez vytvořil následující typologii mexických organizací pašujících drogy. Do kategorie národních kartelů, které kontrolují velké množství domácích i zahraničních cest se vstupem do země a výstupem z ní, patří kartel Jalisco Nueva Generación, Los Zetas a Kartel Sinaloa. Organizace patřící do kategorie regionálních kartelů kontrolují cesty uvnitř jejich teritoria a hrají druhou roli v tomto businessu, protože z něho mají menší profit. Mezi ně se řadí Kartel ze Zálivu, La Familia Michoacana, Los Caballeros Templarios³ a organizace Beltrán Leyva. Tzv. „výběřčí mýta“ jsou ti, kteří vybírají poplatky od ostatních organizací za to, že mohou posílat zásilky skrz jejich teritorium. Jedná se o kartely severní mexické hranice – kartely Juárez a Tijuana. Do poslední kategorie, zvané „buňky obchodu s drogami“, patří většinou skupiny oddělené od větších organizací, které jsou lokálního původu, ale rozsah jejich moci a operací se může lišit. Celkem je zaznamenáno 202 takových skupin, z nichž největší počet operuje ve státech Tamaulipas, Guerrero a Distrito Federal (Beittel, 2017).

Americká geopolitická zpravodajská platforma Stratfor dělí mexické organizované kriminální skupiny podle hlavních geografických oblastí, kde působí, na ty ze státu Sinaloa, ze státu Tamaulipas a z Tierra Caliente. Přes dvě desetiletí probíhá proces štěpení kartelů, který se v posledních letech zintenzivňuje (Stratfor, 2016). Podle Stratforu existovaly v roce 2017 v Mexiku následující organizované kriminální skupiny: Sinalojská federace, Organizace Beltran Leyva, Los Mazatlecos a El Chapo Trini v oblasti Sinaloa, Cartel de Jalisco Nueva Generacion (CJNG), Los Caballeros Templarios a La Familia Michoacana v oblasti Tierra Caliente a frakce Los Zetas, Velaquezská síť Kartelu ze Zálivu a gangy Kartelu ze Zálivu v oblasti Tamaulipas (Stewart, 2017). Níže je umístěna mapa, zobrazující oblasti působení jednotlivých skupin, převzatá ze Stratforu.

² podle neověřených zpráv zemřel roku 2014 (Gurney, 2014)

³ Knight Templars

Obr. 1: Oblasti vlivu kartelů v Mexiku v roce 2017

Převzato z: Stratfor, 2017

3.1.2. Působení mexických kriminálních organizací v distribuci narkotik

Mezi drogy zájmu mexických kartelů patří hlavně kokain, heroin, marihuana, dále metamfetamin a MDMA⁴. První tři, přírodní drogy, jsou produkovány přímo v Mexiku, nebo se dováží z dalších zemí Latinské Ameriky. Koka se pěstuje hlavně v Kolumbii, v Peru a v Bolívii. Organizace amerických států ve své analytické zprávě (Insulza, 2013) uvádí, že na celkové produkci těchto tří zemí se v roce 2011 Kolumbie podílela 42 %, Peru 40 % a Bolívie 18 %. Hlavním cílem kolumbijského kokainu jsou USA, do kterých je dovážen nejčastěji přes Mexiko. Mák, ze kterého se získává opium pro výrobu heroinu, se v Latinské Americe pěstuje nejvíce právě v Mexiku. Dle odhadů UNODC z let 2014/2015 je zdejší produkce na 26 100 ha půdy. Opium produkováno v Latinské Americe je určeno hlavně pro trh USA a

⁴ extáze

lokální trhy Latinské Ameriky (WDR, 2017). Největšími americkými producenty marihuany jsou Mexiko, USA, Kolumbie, Paraguay a Kanada. Není známý přesný počet marihuany dovážené z Mexika do USA, ale odhaduje se, že Mexiko pokrývá USA spotřebu marihuany z 50 % (Insulza, 2013).

Do USA vedou z Kolumbie dvě hlavní kokainové cesty, ta napříč Mexikem bude uvedena níže. V 70. letech 20. století neměli kolumbijští pašeráci strach z Pobřežní stráže Spojených států amerických, jelikož měli lepší lodě a čluny a snadno strážní unikali, hlavní cesta tedy vedla přes Karibik na Floridu. V této době se týkal mexický drogový export převážně heroínu a marihuany. Jednou z překážek pro zadržení kolumbijských kokainových plavidel bylo mezinárodní právo a Manfieldův dodatek⁵, který zakazoval pobřežní stráž a armádě USA přímé asistování zahraničním představitelům ve vynucování práva (Cooper, 1986). Pokud pobřežní stráž objevila kolumbijské plavidlo ještě v kolumbijských vodách, mohla to pouze nahlásit kolumbijským autoritám. Po změnách v Mansfieldově dodatku roku 1986 bylo Američanům povoleno plně spolupracovat se zahraničními složkami. Problém, který představovalo mezinárodní právo byl v tom, že vstoupení Američanů na zahraniční loď na otevřeném moři znamenalo porušení národní suverenity. Žádání o povolení znamenalo dlouhý proces. Ve chvíli, kdy byly se zeměmi uzavřeny bilaterální dohody, které povolovaly pobřežní stráž a námořnictvu proti lodím zakročit, prudce narostly konfiskace nelegálního nákladu (Andreas, 2009). V 80. letech 20. století proběhly velké operace Ozbrojených sil USA, pod názvy Operation Hat Trick I a II, které vedly k zabavení velkého množství kokainu. Společně s dalšími kroky rostl nátlak na kolumbijské kartely, které postupně přesunuly obchodní trasu z Karibiku do Mexika.

Kolumbijský kokain se do Mexika dostává přes moře nebo přes státy Střední Ameriky. O transport kokainu přes mexicko-americké hranice se starají mexické kartely, které v USA zásobují místní organizované skupiny. Spojené státy americké odhadují, že v roce 2014 bylo 87 % kokainu do země přepraveno přes mexicko-středoamerický koridor, a pouze 13 % přes Karibik, dominantně skrze Dominikánskou republiku a Portoriko (WDR, 2016).

3.1.3. Vliv kartelů znázorněný mírou korupce

Jedním ze způsobů zobrazení vlivu kartelů na národní úrovni může být míra korupce, v Mexiku je korupce běžná na úrovni státní správy, samosprávy, v soudním a vězeňském systému, v bezpečnostních složkách a dalších orgánech, které přímo ovlivňují život obyvatel. Korupcí je myšleno podplácení nebo kupování si osob s potřebnou funkcí drogovými kartely.

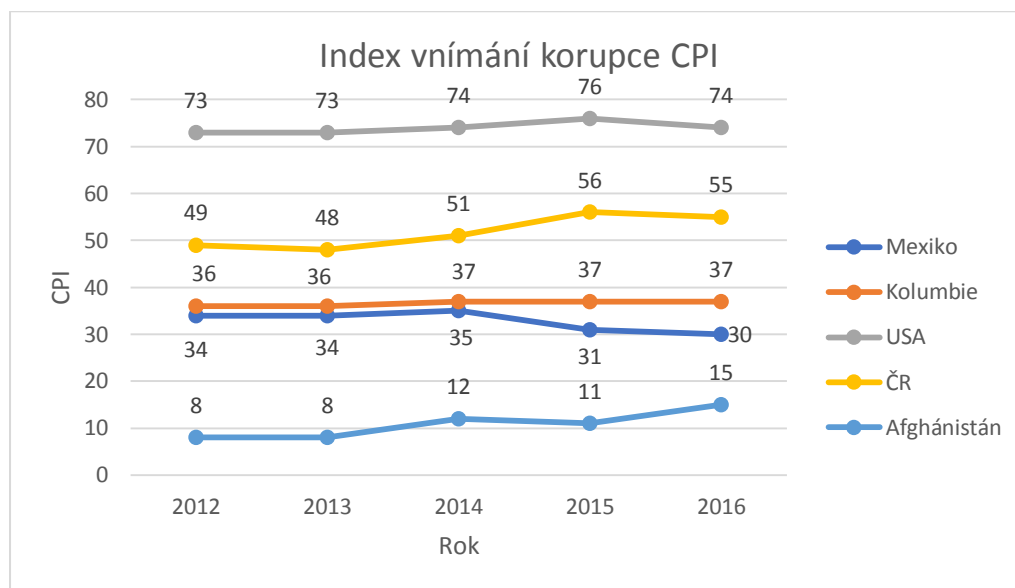
Korupce je významným problémem Mexika, je hluboce zakořeněná jak ve způsobu, jakým instituce pracují, tak v očekáváních, jaké lidé o veřejných službách mají. Korupce je pro kartely velmi výhodná, tímto způsobem si mimo jiné zajišťují moc nad hlavními dopravními tepnami, přístavy a letišti. S podplácením se velmi často setkávají i obyčejní lidé v běžných záležitostech všedního života. „Pokud například vyřizujeme něco na úřadech, bez drobného dárku, případně menšího finančního obnosu zpravidla nic nezmůžeme.“ (Gullová, 2013)

Dle Transparency International vykazovalo Mexiko v roce 2016 hodnotu CPI (Indexu vnímání korupce) 30, která se od roku 2012 snižuje. Mexiko je v pořadí 123. země světa ze 176 pro které byl index počítán. Na stejné příčce je také Ázerbajdžán, Džibutsko, Honduras, Laos, Moldavsko a Paraguay, zatímco podstatně lépe je na tom v této otázce například Pákistán, Vietnam, Bolívie, Kolumbie a Salvador (Transparency International, 2017 b). Index řadí země podle stupně vnímání

⁵ Manfields Amendment

korupce s použitím stupnice 0-100. Nejvyšší hodnota 100 označuje zemi téměř bez korupce a nejnižší hodnota 0 značí zemi s vysokou mírou korupce. Níže je zařazen graf, který zobrazuje vývoj indexu v letech 2012-2016 v Mexiku a dalších zemích. Pro srovnání byla použita Kolumbie, jelikož je také z Latinské Ameriky a je také spojena s drogami a drogovými kartely, dále Afghánistán, který je největším světovým producentem opia, USA, které představují vyspělé země a ČR. Dále je v přílohách tabulka indexu CPI pro Mexiko v letech 2006-2016.

Obr. 2: Graf indexu vnímání korupce CPI

Vytvořeno autorem, zdroj: Transparency International, 2017

Tab. 1: Tabulka CPI Mexika v letech 2006-2016

CPI Mexika v letech 2006-2016										
2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
33	35	36	33	31	30	34	34	35	31	30

Vytvořeno autorem, zdroj: Transparency International, 2017

Následující část čerpá z výzkumu nevládní neziskové organizace Transparency International (2017 a). Respondenti odpovídali na několik otázek. Na otázku, zda jste v posledních 12 měsících platili úplatek u některých z uvedených, odpovědělo pozitivně 51 % lidí. V šesti uvedených byl učitel nebo školní úředník, zaměstnanec ve zdravotnictví, vládní úředník (za účelem získání dokumentů), vládní úředník (za účelem dostání požadovaných/nezbytných služeb), policista, soudce nebo soudní úředník. Pouze 49 % respondentů si myslí, že je ve společnosti akceptovatelné nahlásit, že byli svědky korupce. Zároveň pouze 41 % tázaných by bylo ochotných strávit den svědčením u soudu. Názor 61 % respondentů je, že korupce v Mexiku v posledním roce vzrostla, pouze 6 % odpovědělo, že klesla. Zbýlá procenta nevědí, nebo považují korupci za stagnující. 51 % tázaných osob odpovědělo, že většina nebo všichni z jmenovaných – prezident, premiér, státní úředníci, jsou zapleteni do korupce. Prohlášení, že vláda si počíná dobře v boji proti korupci považuje za pravdivé 24 % osob, 61 % dotazovaných je opačného názoru. Zajímavé zjištění je, že 74 % tázaných souhlasí s tím, že obyčejní

lidé mohou učinit změnu v boji proti korupci. Z toho vyplývá důležitá otázka, jakým způsobem by se tyto lidé měli zapojit. Ve svém rozsahu však nebude práce schopná se touto otázkou zabývat.

Ve stejné kategorii jako Česká republika je Mexiko umístěno dle indexu GI⁶, který měří stav korupce v sektoru obrany a bezpečnosti. Tato studie je založena na 77 otázkách, za které je vláda skórována od 0 do 4, dle procenta dosažených bodů jsou země rozříděny do šesti kategorií A-F. Mexiko patří do skupiny C, což řadí existenci, efektivitu a vynucování kontroly, institucemi i neformálně, za účelem zvládnutí riziku korupce v obranných a bezpečnostních institucích, do kategorie se středním rizikem. Kolumbie je zařazena do skupiny B. zatímco Portugalsko, Bosna a Hercegovina, Rusko a Ukrajina do skupiny D. Africké a Asijské státy vyplňují kategorie D-F. Na rozdíl od dalších členů OECD a G20 Mexiko od ratifikace Úmluvy OECD o boji proti podplácení implementovalo pouze 4 z 22 doporučení OECD (Transparency International, 2015).

3.2. Mexická drogová válka

3.2.1. Počátky potírání problému

Do 70. let byl obchod s drogami velmi diferencovaný, poté se začaly objevovat a vyvíjet jisté struktury tohoto jevu. Za počátek války proti drogám by se dal považovat nástup Richarda Nixona do úřadu amerického prezidenta v roce 1968. Nixon vyhlásil užívání drog hlavním veřejným problémem. V roce 1969 proběhla tajná Operace Intercept, během které bylo podél hranice USA s Mexikem rozmístěno velké množství amerických celníků a agentů, kteří měli za úkol podrobit důkladné prohlídce všechna vozidla i pěší, přecházející hranice směrem do USA. Tato operace, která byla uskutečněna s minimální předchozí konzultací s Mexikem, trvala tři týdny a vedla k protestům a ekonomickým ztrátám na obou zúčastněných stranách. Poté byla nahrazena bilaterální anti-drogovou dohodou zvanou Operace Kooperace, která byla prvním náznakem spolupráce a vytváření sdílené strategie pro redukování mexické produkce narkotik a jejich exportu do Spojených států (Doyle, 2003). Následujícím krokem bylo založení americké DEA⁷ v roce 1973, která se následně podílela na protidrogových operacích i v Mexiku (DEA, 2018).

„Zátah století“⁸ je akce, která pod vedením DEA a Mexické vlády proběhla roku 1984 v poušti Chihuahua. Byl zde objeven komplex na pěstování a zpracovávání marihuany, patřící Rafaelu Caru Quinterovi, jenž byl spoluzakladatelem kartelu Guadalajara. Komplex čítal 7000 pracovníků⁹. V rámci zátahu, který znamenal objev existence mexického pašeráctví marihuany, bylo zadrženo a zničeno mezi 5000 až 10000 tun marihuany v hodnotě 2,5 miliardy USD (Frontline PBS, 2012). Caro Quintero byl uvězněn roku 1985 a osvobozen současným prezidentem Enriquem Peña Nietou dne 9. srpna 2013. Spojené státy americké požadovaly, aby byl znovu uvězněn. Když na něho byl 14. srpna 2013 vypsán zatykač, uprchl (Mínehan, 2015). K ochlazení anti-drogové spolupráce došlo v druhé polovině 80. let. V únoru roku 1985 byl ve městě Guadalajara unesen agent DEA Enrique Camarena a mexický

⁶ Government Defence Anti-Corruption Index

⁷ Drug Enforcement Administration

⁸ Bust of the Century

⁹ některé zdroje uvádějí 1200 pracovníků (Astorga, 1999)

pilot A. Z. Avelar, jejich mrtvá těla byla za měsíc nalezena se stopami po mučení. Šéf DEA obvinil agenty DFS¹⁰ z korupce a zapojení do únosu. Camarena a Zavala byli oficiálně zavražděni za škodu, kterou způsobili překupníkům v rámci „Zátahu století“. Pod tlakem USA byl v roce 1989 zatčen a později odsouzen na 40 let vězení M. A. F. Gallardo, obžalovaný z únosu, mučení a vraždy Camareny (Astorga, 1999).

Mexický prezident Carlos Salinas zavedl roku 1992 regulace počtu agentů DEA v Mexiku, vymezil města, ve kterých musí žít, zamítl jejich diplomatickou imunitu, zakázal jim nosit zbraně a požadoval, aby byly všechny informace předkládány mexickým autoritám. Byly to první psané směrnice, kterým DEA ve světě čelila (Dillon, 1997). Omezení nepovolující agentům USA v Mexiku nosit zbraně platilo i v roce 2012. Rolí CIA, FBI a DEA v Mexiku je pouze zpravodajství a poskytování tréninku mexickým jednotkám, podle mexických zákonů by tedy neměli být ozbrojeni. Podle mexické vlády je toto nařízení platné kvůli přehledu o počtu zbraní v zemi, také je pro ně přítomnost cizích ozbrojených agentů citlivou otázkou vlastní suverenity. Vzhledem k bezpečnosti agentů je nařízení stálým bodem diskuzí na obou stranách (FoxNews, 2012).

Roku 1994 vstoupila v platnost Severoamerická dohoda o volném obchodu NAFTA. Tímto krokem se zvýšil počet zboží legálně vyváženého z Mexika do USA, v důsledku velkého toku zboží přes hranice bylo složitější detekovat narkotika v něm skrytá (Frontline PBS, 2012).

3.2.2. Iniciativy a operace

Po 71 letech vlády jedné strany PRI¹¹ byl v roce 2000 zvolen prezidentem Vicente Fox ze strany PAN¹². Vláda PAN, představující demokratičtější režim, trvala 12 let. Vicente Fox započal agresivnější postoj v boji proti kriminálním skupinám. V roce 2006 vyhrál prezidentské volby Felipe Calderón, který vyhlásil válku drogovým kartelům (Beittel, 2009). Mexiko se tak stalo druhou zemí amerického kontinentu, po Kolumbii, která militarizovala drogovou válku. Ihned v roce 2006 proběhla Operace Michoacán proti organizaci Familia Michoacana a v roce následujícím Operace Baja California proti Kartelu Tijuana, která však nevykazovala žádné krátkodobé výsledky. Proti Kartelu ze Zálivu a Los Zetas byla roku 2008 vyhlášena Operace Nuevo León-Tamaulipas, během které byl zadržen Arturo Beltrán Leyva, vůdce Kartelu Beltrán Leyva. Téhož roku byla spuštěna Operace Chihuahua, ve které mexické složky čelily Juárezskému kartelu a dalším sdružením operujícím ve státě Chihuahua. Dalším úspěchem federální policie bylo zatčení Santiago Meza Lopéze, nájemného vraha Tijuanského kartelu, který od roku 2000 rozpustil přes 300 těl v louhu (Mínehan, 2015).

V říjnu 2007 oznámily USA a Mexiko tzv. Mérida Initiative, která vyšla v platnost se začátkem fiskálního roku 2008. Pomocí této dohody o spolupráci poskytla vláda USA Mexiku a Střední Americe finanční podporu, vybavení, školící a zpravodajské služby na pomoc v boji proti pašování, mezinárodnímu organizovanému zločinu a praní špinavých peněz. Iniciativa z Méridy se skládá ze čtyř pilířů, narušení organizovaných kriminálních skupin, institucionalizování role práva v rámci ochrany lidských práv, vytvoření hranice 21. století a vybudování silných a odolných komunit. Do března 2017 bylo v rámci iniciativy Mexiku poskytnuto více než 1,6 miliardy USD (Finklea a Seelke, 2017).

S nástupem prezidenta Enrique Peña Nieto do úřadu se k moci vrátila strana PRI. Bezpečnostní strategie Nieto se soustředí na plánování, prevenci, ochranu a respektování lidských práv, koordinaci,

¹⁰ Dirección Federal de Seguridad

¹¹ Partido Revolucionario Institucional

¹² Partido Acción Nacional

institucionální reformy a monitorování a evaluace. Přes opakované stížnosti na porušování lidských práv armádou zůstává armáda do bezpečnostních operací aktivně zapojená. V rámci Nietovy strategie zaměřené na drogové lordy bylo zadrženo 107 mužů z vládní listiny 122 primárních kriminálních cílů. Nejnásilnější státy byly rozděleny na zóny pod dohledem mexické armády a federální policie, násilí však nebylo potlačeno, nýbrž v posledních letech roste (Finklea a Seelke, 2017).

3.2.3. Provázanost drogové a politické sféry

Hluboké kořeny mexické korupce sahají až do první poloviny dvacátého století a proplétají se kolem strany PRI. Tato strana samozřejmě oficiálně nebyla tolerantní ke kriminálním aktivitám, ale za dostatečné úplatky byly tyto aktivity přehlíženy nebo dokonce chráněny. Příkladem může být úřad DFS¹³, který v letech 1947-1985 dohlížel na domácí bezpečnostní záležitosti a jehož nejen první prezident Carlos Serrano byl zapleten do pašerácké sítě. Mexické kriminální skupiny si vytvořily na DFS úzké vazby a jejich operace tak byly ve velkém rozsahu pod ochranou. Pod tlakem USA byl úřad po vraždě agenta DEA Camareny zrušen, přestože obvinění ze spoluúčasti na tomto zločinu nebylo oficiálně prokázáno (Astorga a Shirk, 2010).

Dalším příkladem zkorumpovaného státního úředníka vysokého postu byl generál Jesus Gutierrez Rebollo, šéf Národního institutu pro boj s drogami, který byl pro vazby na Juárezský kartel zatčen roku 1997 (Licon, 2013). Za podezření ze spolupráce s organizací Familia Michoacana bylo roku 2009 zatčeno 27 vysokých státních představitelů, včetně jedenácti starostů, čtrnácti státních úředníků, soudce a asistenta guvernéra státu Michoacán. Spojené státy americké zatklly v roce 2011 127 agentů celní a pohraniční stráže za spolupráci s mexickými drogovými kartely. V jiném případě, dokazujícím provázanost drogového podsvětí a policie, bylo zatčeno přes dva tucty policistů, poté co se přiznali ke spolupráci s kartely a dovedli agenty k masovým hrobům v La Barca v Jalisco (Mínehan, 2015).

Oficiální odhady Národního stopovacího centra úřadu ATF¹⁴ vykazovaly v roce 2009, že 90 % zbraní, kterými disponují mexické kriminální skupiny, pochází z různých zdrojů uvnitř USA (Department of Justice, 2009). Více než 6600 licencovaných prodejců zbraní je koncentrováno v pohraničních státech, což usnadňuje členům kartelů a gangů přístup ke zbraním, a zároveň znesnadňuje snahu omezit dovoz zbraní do Mexika (McKinley Jr., 2009). V letech 2009-2011 ATF spolu s partnery povolila nelegální prodeje zbraní za účelem vystopování prodejců a kupujících zapojených s mexickými drogovými kartely. V rámci této operace, zvané Fast and Furious, se v Mexiku ztratilo 1400 zbraní (CNN Library, 2017). Report GAO¹⁵ z ledna 2016 uvádí, že 70 % zbraní zabavených mexickými autoritami mezi roky 2009-2014 pocházelo z USA (GAO, 2016).

¹³ Dirección Federal de Seguridad

¹⁴ Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives

¹⁵ Government Accountability Office

3.3. Vliv kriminality a kartelů na rozvoj, motivace stát se členem kartelu

3.3.1. Ztráty potenciálních zisků

Přítomnost kartelů a obchodu s drogami ovlivňuje rozvoj Mexika jako celého státu a zároveň regionální rozvoj nejvíce postižených oblastí mnoha způsoby. Oblast přichází o potenciální pracovníky kvůli vysokému negativnímu migračnímu saldu, které činí -1,8 migrantů na 1000 obyvatel (The World Factbook, 2018), a vysoké míře vražd.

Míra vražd pro Mexiko v roce 2012 byla 21,5 zavražděných na 100 000 obyvatel, pro srovnání údaje pro ČR téhož roku ukazují 1 vraždu na 100 000 obyvatel (UNODC, 2013). V roce 2015 míra klesla na 16,3 vražd na 100 000 obyvatel (The World Bank, 2015). Studie UNODC, podle které míra vražd úzce koreluje s počtem kartelů, zjistila, že přítomnost každého dalšího kartelu v dané oblasti zdvojnásobí míru vražd, z čehož lze usuzovat, že hlavním zdrojem toho, že se kartely uchylují k násilí, je soutěž mezi nimi o vládu nad daným územím (UNODC, 2014).

Dále Mexiko přichází o příjmy z turismu. Ministerstvo zahraničních věcí ČR varuje cestovatele před neustávající činností kriminálních skupin, hl. kartelů a doporučuje jim, aby se vyhnuli oblastem Chihuahua, Baja California Norte, Coahuila, Durango, Sinaloa, Sonora, Tamaulipas, Nuevo León, Michoacán, Guerrero a Jalisco (MZV, 2016).

Ztráta investorů a turistů byla patrná například v hraničním městě Ciudad Juárez, kde v roce 2008, rok po vypuknutí konfliktu mezi kartely, byl zavřen rekordní počet podniků, jejichž vlastníci utíkali přes hranice do El Pasa nebo do jiných mexických měst. Turismus, který byl dříve nedílnou součástí městské ekonomiky, náhle ve městě neexistoval (Ainslie, 2013). Přítomnost drogové války tedy může být jedním z důvodů, proč jsou přímé zahraniční investice FDI¹⁶ v Mexiku nízké. Není jisté, do jaké míry kriminalita a násilí zastráší zahraniční investory, ale mnoho společností se rozhodne raději neinvestovat, nebo si vybere bezpečnější oblasti státu (Aguilera, 2012).

Obchodní portál Santander k otázce FDI udává, že Mexiko v posledních letech trpí mj. kvůli nárůstu organizovaného zločinu. Investorům radí, aby zvážili risk, který představuje násilí vyvolané kriminálními organizacemi (Santander, 2018). Prudká expanze násilí v roce 2017 se v investicích viditelně odrazila. Celkové zahraniční investice od ledna do září roku 2017 byly o 23 % nižší než za stejné období v roce předchozím, vedla k tomu špatná bezpečnostní situace, slabá vláda práva, korupce, slabé instituce a nejistota spojená se změnami v NAFTA (MZV, 2018).

Zároveň ale určité instituce a společnosti, např. Bank of America a Nestle S.A., prohlásily, že jejich operace v Mexiku nejsou drogovou válkou výrazně zasaženy. Může to být výsledkem faktu, že vydírání a vybírání „poplatků za ochranu“ je u velkých zahraničních společností složitější, protože mají ředitelství mimo region. Kartely a místní gangy se proto zaměřují na terorizování lokálních malých podniků a obchůdků (Ramsey, 2011).

¹⁶ Foreign direct investment

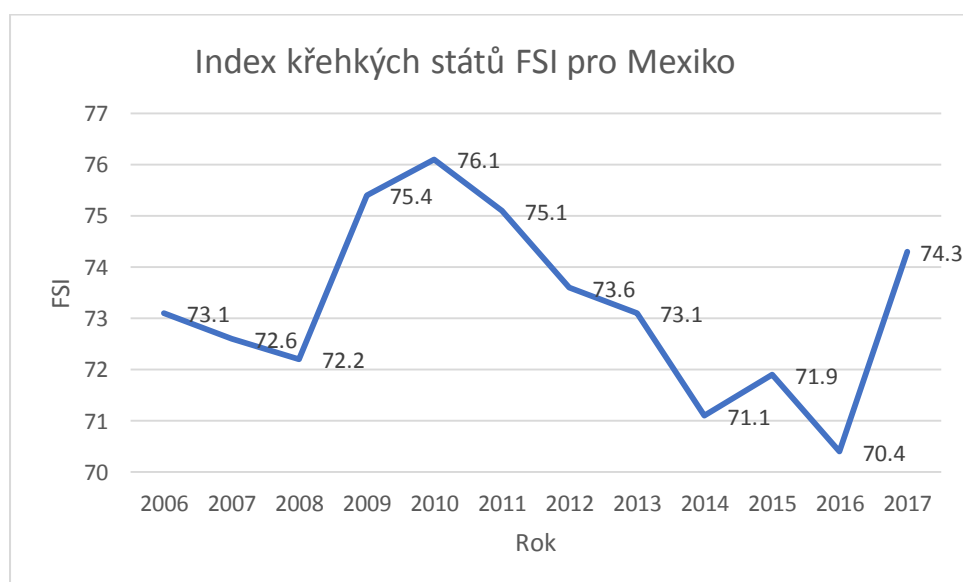
3.3.2. Ohrožený stát s rostoucím počtem drogově závislých

Na jaře 2018 vydal Stratfor zprávu „Mexiko: Na cestě ke zhroucenému státu?“, ve které stálo, že policisté jsou vražděni a mnoho ozbrojených skupin po celé zemi vede válku mezi sebou a proti vládě. Ve zprávě bylo uvedeno, že zisky drogových kartelů činí přibližně 40 mld USD ročně, což podněcuje soutěž a násilí a vytváří prostředky pro úplatky. Z pohledu Stratforu se tento stav přibližuje popisu zhrouceného státu (Friedman, 2008). Není to zdaleka jediná zpráva, ve které bylo Mexiko spojováno s termínem zhroucený stát.

Mezi nejčastější znaky zhroucených států patří mimo jiné neschopnost centrální vlády kontrolovat státní území, ztráta autority státních institucí, růst stínové ekonomiky, kriminalita, chybějící nebo nefunkční sociální systém, nezákonné chování vysoce postavených státních úředníků a nefunkční aparát veřejné správy (AMO, 2009).

Ačkoliv se všechny tyto vybrané znaky v Mexiku více či méně projevují, na seznam křehkých států země nepatří. Dle Indexu křehkých států FSI¹⁷, který konstruuje nevládní nezisková organizace The Fund for Peace, je Mexiko ohroženou zemí. Pro výpočet Indexu křehkých států bylo stanoveno 12 kritérií z oblasti společenské, ekonomické a politické, která jsou dle Fund for Peace relevantní pro posuzování funkčnosti státu. Index se pohybuje v rozmezí 0-120, přičemž 0 značí absolutně udržitelný stát a 120 znamená stát zcela křehký. Déle než celé poslední desetiletí se hodnota FSI pro Mexiko pohybuje v kategorii ohrožených zemí. Hodnota rostla od roku 2008 do roku 2010, kdy dosáhla nejvyššího, tzn. nejhoršího čísla 76,1. V roce 2016 nabylo FSI nejnižší, tzn. nejlepší hodnoty 70,4, ovšem prudce vzrostlo na 74,3 v roce 2017. Pro srovnání Česká republika měla FSI 40,1 a Spojené státy 35,6 v roce 2017 (The Fund for Peace, 2017). Vývoj FSI pro Mexiko je detailně zobrazen v následujícím grafu a tabulce.

Obr. 3: Graf indexu křehkých států FSI pro Mexiko

Vytvořeno autorem, zdroj: The Fund for Peace, 2017

¹⁷ Fragile States Index, dříve Failed States Index (Index zhroucených států)

Tab. 2: Tabulka FSI Mexika v letech 2006-2017

FSI Mexika v letech 2006-2017											
2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
73,1	72,6	72,2	75,4	76,1	75,1	73,6	73,1	71,1	71,9	70,4	74,3

Vytvořeno autorem, zdroj: The Fund for Peace, 2017

Mexiko se v loňském roce zhoršilo nejvíce ze všech zemí, hlavně v oblasti bezpečnostního aparátu, hospodářství, v počtu uprchlíků a vnitřně vysídlených osob a v otázce společenského rozhořčení. Poslední jmenované odráží všudypřítomnou korupci, násilí a kriminalitu, jejíž zdrojem jsou kartely nebo veřejné bezpečnostní složky, což shazuje důvěru v roli zákona a v ochranu osobní bezpečnosti občanů státem (Lehner, 2017).

Další vnitřní problém, kterému Mexiko čelí, je rostoucí počet drogově závislých. Ainslie během svého terénního výzkumu ve městě Ciudad Juárez zaznamenal, že rok po vypuknutí konfliktu mezi kartely, v roce 2008, bylo město zaplaveno drogami a drogově závislími. Jejich oficiální počet byl 150 000, ve městě s 1,3 miliony obyvatel. Ciudad Juárez se tak podle úřadu Consejo Nacional de Adicciones¹⁸ stal mexickým městem s největším počtem závislých (Ainslie, 2013).

Mezi lety 1998-2005 ve městech Tijuana a Monterrey prudce vzrostl počet osob, které alespoň jednou v životě užíli drogu¹⁹, ve městě Ciudad Juárez se jejich počet zdvojnásobil (CONADIC, 2005). V letech 2011-2016 stoupl podíl osob na celkové populaci, které vyzkoušeli jednou nějakou drogu, které užívali drogu dva týdny i těch, které užívali drogu déle než 1 rok. Od roku 2002 do roku 2016 se všechny tyto hodnoty více než zdvojnásobily (INPRFM; INSP; CONADIC; SALUD, 2017).

Podle činnosti spojené s drogami se liší intenzita a druhy násilí, s tím spojeného. Obecně nelegální produkce a obchodování s drogami souvisí se smrtelným násilím, tedy s trestnými činy proti životu, zatímco užívání drog bývá provázáno trestnými činy proti majetku a domácím násilím (WDR, 2016). Vzhledem k tomu, že v Mexiku jsou rozsáhlé oba tyto jevy, potýká se země jak s trestnými činy proti životu, tak proti majetku. Tato skutečnost ovlivňuje každodenní život mexických občanů, a to jak obětí, tak pachatelů. Z toho lze usoudit, že vliv přítomnosti drogových kartelů na rozvoj Mexika není zanedbatelný.

3.3.3. Pracovní možnosti a motivace stát se členem kartelu

Mexiko patří k zemím s nejvyšším počtem mladých lidí mezi 15 a 29 lety²⁰ kteří nestudují ani nepracují. Tato nečinná skupina, zvaná Los NiNis²¹, představuje 22,1 % z daného sektoru obyvatelstva. Mexiko je tak pátou nejhorší zemí dle tohoto fenoménu v rámci OECD, za Řeckem, Španělskem, Tureckem a Itálií. Velikost tohoto jevu souvisí do jisté míry s tím, že Mexiko investuje ze

¹⁸ Národní rada pro závislé

¹⁹ vyjma alkoholu a tabáku

²⁰ Základní vzdělávání je povinné od 6 do 12 let, sekundární je rozděleno na povinné od 12 do 14 let a přípravné od 15 do 17 let, terciární začíná 18 rokem věku (Classbase, 2012.)

²¹ ni estudian, ni trabajan

všech zemí OECD do vzdělávání nejméně. V celé OECD je těchto mladých 40 milionů²², což je 14,6 % daného věkového sektoru (Solís, 2016).

V roce 2015 pouze 1 ze 6 NiNi hledal/a zaměstnání. Pokud je tento stav trvalý, může vést k malomyslnosti nebo sociálnímu vyloučení. Studie ukazují, že ženy jsou tímto problémem více postiženy než muži. Šance mladé ženy, že se zařadí do skupiny Los NiNis je čtyřnásobná jak u mladého muže. Více než polovina těchto mladých žen jsou matky. Skutečnost, že méně než polovina matek dětí ve věku od 3 do 5 let má práci, s sebou přináší těžkosti jak pro matku, tak pro dítě. To znamená, že je tím ovlivňována další generace na samém začátku jejího vývoje (Langner, 2016).

V celém Mexiku bylo v roce 2011 10 milionů NiNis, v roce 2015 jejich počet klesl na 7,3 milionů (Geo-Mexico, 2015). Nejvíce jich bylo koncentrováno ve městě Ciudad Juárez. Někteří z nich byli od studií a práce odlákáni kartely, které jim nabízely 45 USD za zabití, tolik si přibližně ve městě vydělal nekvalifikovaný pracovník za týden. Dle jiných zdrojů si zabijáci mohou vydělat až 200 USD za sejmutí významného cíle, nebo za týden (Corchado, 2010). Srdcem problému nejen v tomto městě je rozsáhlá nezaměstnanost a chudoba, která mladé lidi přivádí k práci pro kartely (Seijas, 2011).

Podle výzkumu Ainslieho z města Ciudad Juárez byla tato věková kategorie v nejzaostalejších čtvrtích města systematicky vyloučena. Například v části Norponiente, kde žilo 40 % obyvatel města byla pouze jedna veřejná střední přípravná škola. Většina dětí vyšla ze základní školy ve 12 nebo 13 letech, ale pracovat mohla až od 15 let. V oblasti nebyly parky, veřejné instituce, které by plnily jejich potřeby, jediné, co jim ulice nabízela, byly kriminální aktivity. V nejchudších oblastech města bylo investováno nejméně městských zdrojů, nízká infrastruktura, žádná dětská centra pro pomoc svobodným matkám. Zároveň to byly oblasti s největším působením gangů (Ainslie, 2013). Současný stav města bude zkoumán ve druhé části práce.

Stát se součástí kartelů chtějí mladíci z několika důvodů. Tím největším je samozřejmě touha po penězích a moci, dalším může být touha předvést se před opačným pohlavím. Milenka drogového bosa ze C.J.²³ vypověděla, že narcos²⁴ měli mezi dívkami velký obdiv, protože u sebe měli vždy mnoho peněz. Dívky se za nimi honily jako za celebritami. Federální policista to potvrdil se slovy, že dívky se na ně ani nepodívají, protože chtějí pouze narcos, ne muže, kteří se snaží zajistit bezpečí a pořádek v zemi. Mezi chudými lidmi z nižších vrstev bylo rozšířeno, že jediní lidé z města, kteří jsou při penězích, jsou ti s vazbami na Juárezský kartel. Distributoři drog ve městě, pracující pro Los Aztecas²⁵, vydělávali okolo 300 pesos za den, kdežto pracovníci na montážních linkách 500 pesos za týden (Ainslie, 2013). Mexické kartely jsou obchodníky, kteří plní poptávku amerického trhu. Jejich zisky jsou vysoké, kilogram kokainu mohou v Jižní Americe koupit za 2 200 USD či méně, a v USA prodat za 24 000 USD či více (Stewart, 2013).

Nově, v dnešním moderním světě kriminální organizace široce využívají kyberprostor. Drogové kartely a pouliční gangy Latinské Ameriky začaly prezentovat své aktivity na blogách, webových stránkách a sociálních sítích. Pomocí internetu rekrutují své členy, zastrašují autority a občany, vydírají a najímají si vrahy. Touto hrozbou se zabývá tzv. „Open Empowerment Initiative“, vytvořená ve spolupráci mezi kanadskou nadací The SecDev Foundation a brazilským Igarapé Institute. Její misí je zkoumat, jak kyberprostor ovlivňuje jednání občanů a vztahy mezi státy a společnostmi v Latinské Americe (SecDev Foundation, 2018).

²² pro rok 2015

²³ Ciudad Juárez

²⁴ pašeráci nebo dealeři drog

²⁵ gang spadající pod Juárezský kartel

Velkou otázkou spojenou s chudobou a pracovními možnostmi jsou tzv. maquiladory²⁶. Tyto montážní podniky leží hlavně v blízkosti mexicko-americké hranice. Program maquilador je kritizován za to, že pouze pomáhá americkým firmám zmocnit se levné mexické pracovní síly. Stížnosti jsou podávány na špatné pracovní podmínky zaměstnanců, nebezpečné pracovní prostředí a vliv na fyzický a sociální stav měst. Většinu zaměstnaných tvoří ženy, jejichž denní plat se pohybuje okolo 5 USD. Ženy v maquiladorách čelí častému sexuálnímu obtěžování (Leon-Guerrero, 2013). Pracovat v maquiladorách znamená žít v chudobě bez nadějných vyhlídek na lepší budoucnost. Lidé zde pracují s chemikáliemi bez potřebných ochranných pomůcek, nehody jsou časté, životní prostředí je znečišťováno (Chacón a Davis, 2006). Ve městě Ciudad Juárez tvořil tento průmysl 50 % městské ekonomiky (Ainslie, 2013).

Každým rokem v Mexiku roste podíl žen na pracovní složce obyvatelstva. Ženy vstupují čím dál více do zaměstnání a mnoho domácností je vedeno ženami (Geo-Mexico, 2011). Někteří zastávají názor, že tím mexická společnost trpí, protože na to nebyla připravená. Ženy byly odvedeny do maquilador, muži zůstali ve velkém počtu bez práce. Tento fakt může souviset s růstem domácího násilí či s masivními vstupy do kartelů či gangů (Ainslie, 2013).

²⁶ továrna, ve které se montují importované díly, které se poté exportují zpět do USA

4. Případová studie města Ciudad Juárez

4.1. Průběh konfliktu kartelů

4.1.1. Struktura Kartelů Juárez a Sinaloa

Dvěma hlavními aktéry ve městě Ciudad Juárez²⁷ jsou Kartely Juárez a Sinaloa. Juárezský kartel má mnoho označení, nepoužívanějšími jsou Organizace Vicente Carrillo Fuentes, Organizace Carrillo Fuentes, CFO, Organizace VCF a CDJ dle Cartel de Juárez. Kartel Sinaloa bývá také nazýván Sinalojskou federací.

Přestože Ainslie (2013) na základě svého terénního výzkumu ze C.J. píše, že Kartel Juárez byl založen v 70. letech Rafelem Muñozem, Rafelem Aguilar Guajardem a Gilbertem Ontiverosem, většina dalších zdrojů považuje za jeho zakladatele Amada Carrilla Fuentes. Ten za svého velení v 80. a 90. letech rozšířil organizaci tak, že kontrolovala nejméně polovinu mexického obchodu s narkotiky (Beittel, 2017). Jeho bratr, Vicente Carrillo Fuentes převzal velení po jeho smrti v roce 1997 a držel ho do roku 2014, kdy byl zatčen (The Guardian, 2014). Současnými lídry organizace jsou dle DEA Carlos Arturo Quintana Quintana „El 80“ a Julio César Olivas Torres „El Sexto“ (Olivas, 2017).

Juárezský kartel si mezi své tzv. „garanty“ přibral lokální politiky, tedy starosty, městské a státní zastupitele, a místní policisty. Jeho ozbrojené křídlo zvané La Línea se skládalo hlavně z aktivních a vysloužilých městských a státních policistů. Kartel Sinaloa oproti tomu stavěl svou moc na ochraně od armády a federální policie a na podplácení vyšších politiků (Dudley, 2013 a).

Juárezský kartel má čtyřpatrovou strukturu. Na vrcholu stojí leader, poručíci a jejich bezprostřední lidé. Jejich hlavní práce znamená dostat kolumbijský kokain spolu s mexickými drogami přes hranice do USA. Pod nimi stojí La Línea, zahrnující městské a státní policisty, kteří tvoří vynucovací křídlo kartelu. Nižší postavení má gang Los Aztecas, který kontroluje lokální distribuci a maloobchod. Nejniž operuje velké množství menších gangů, kterým velí Los Aztecas. Vzhledem k této hierarchii drogy na ulicích prodávají chudí lidé bez práce, kteří jsou pro kartel absolutně nahraditelní (Ainslie, 2013).

La Línea měla od začátku svoji vlastní strukturu, leadery, kódová označení a pravidla. Touto pevnou strukturou a řádem si policisté garantovali, že za své služby dostanou odpovídající podíl zisků. La Línea původně zaručovala obchody obou kartelů protekcí zásilek jedoucích skrz tzv. Juárez Valley, za kterou vybírala poplatky. Později k roku 2008 část členů přešla ke Kartelu Sinaloa a zbylá skupina zůstala pracovat pouze pro Juárezský kartel (Dudley, 2013 a).

Mocný vězeňský gang z El Pasa, Barrio Aztecas, se do Juárezského kartelu začlenil kolem roku 2006 (Dudley, 2013 b). Později pod názvem Los Aztecas se stal nejsilnějším Juárezským gangem, který kontroloval maloobchodní prodej drog a dovážel velké množství zbraní z USA. Deník El Diario v roce 2008 napsal, že pro gang pracuje přes 80 % místních gangů (Ainslie, 2013). V roce 2013 ve městě fungovalo okolo 900 pouličních gangů, z nichž většina pracovala pro kartely a některé zůstávaly nezávislými hráči na lokálním trhu (Dudley, 2013 a).

Kartel Sinaloa je považován za nejstarší a nejvíce zavedenou drogovou organizaci v Mexiku, skládající se ze sítě menších organizací. K roku 2012 se její moc rozšířila na kontrolu 40-60 % státního obchodu s drogami. Sinaloa, jejíž jádro vzešlo z rozpadlého Guadalajarského kartelu, vládne kriminální sféře

²⁷ dále C.J.

nejméně v pěti státech – Baja California, Sonora, Sinaloa, Durango a Chihuahua. V roce 2011 rozšířila své operace do Ciudad de México a do států Durango, Guerrero a Michoacán a bojovala o vytlačení kartelů Tijuana a Juárez z jejich teritorií ve státech Baja California a Chihuahua (Beittel, 2017). V únoru 2014 byl zatčen Joaquín „El Chapo“ Guzmán, dlouholetý šéf kartelu a nejhledanější kriminálník Mexika (Tuckman, 2014). V lednu 2017 byl vydán do USA (Agren a Carroll, 2017). Současnými lídry kartelu jsou dle DEA „El Chapo“ Guzmán, Ismael Zambada García „El Mayo“ a Damaso Lopez Nunez „El Licenciado“²⁸ (Olivas, 2017).

Ozbrojené křídlo Sinalojského kartelu se nazývá Gente Nueva. Jak bylo uvedeno výše, podporu si kartel získává hlavně od armády a federální policie, tzn. od jiných zdrojů než Juárezský kartel. Hlavními gangy pracujícími pro organizaci jsou Los Mexicles a Artistas Asesinos, AA (Dudley, 2013 b). Mexičtí státní úředníci odhadovali v roce 2010, že v 1,3 milionovém městě operuje okolo 15 000 členů gangů, převážně ze skupin Artistas Asesinos a Barrio Aztecas, zvaných také Los Aztecas (Corchado, 2010).

4.1.2. Boj o moc nad juárezskou plazou

Někteří považují za zdroj války v Ciudad Juárez osobní rozepři mezi vůdci zúčastněných kartelů – Vicentem Carrillo Fuentesem a Joaquínem „El Chapo“ Guzmánem. Spor mezi těmito bývalými spojenci²⁹ je datován do roku 2004, kdy Guzmán údajně nařídil zabít Vicentova bratra Rodolfa. V květnu 2008 byl na rozkaz Vicenta zabit Guzmánův syn Edgar (Corchado, 2010). Smrt Edgara se ovšem nezdá být popudem pro invazi Sinalojského kartelu do C.J., protože starosta města José Reyes Ferriz byl o nadcházející válce informován již v prosinci roku 2007. Zároveň již v lednu 2008 byl na schůzi náměstka ministra pro veřejnou bezpečnost³⁰ P. Patiña a návladní státu Chihuahua Patricie Gonzáles projednáván fakt, že stát Chihuahua čelí eskalaci násilí mezi dvěma organizovanými zločineckými skupinami (Ainslie, 2013).

Ať už začal konflikt z osobních důvodů či nikoliv, jeho hlavní hnací silou je boj o tzv. juárezskou plazu³¹. Kontrolování plazy znamená vybírání poplatků od všech kriminálních skupin, které na území operují. Tyto poplatky, zvané „piso“, můžou představovat až 50 % hodnoty zboží převáženého přes koridor a účtují se za všechny typy aktivit, od pašování lidí po převážení malého množství drog. Tuto práci pro kartely vykonávají zkorumpované bezpečnostní složky. Fyzicky o plazy bojují ozbrojená křídla kartelů, v případě C.J. tedy Gente Nueva a La Línea (Dudley, 2013 b). Vzhledem k tomu, že jde také o soutěž mezi hlavními gangy, válčily také Los Aztecas proti Los Mexicles a Artistas Asesinos (Dudley a Nieto, 2013).

V lednu 2008 vyhlásil Kartel Sinaloa Kartelu Juárez válku tím, že umístil „narcozprávu“ na památník padlým policistům. Se slovy „pro ty, kteří nevěřili“ byli vyjmenováni čtyři zabití městští policisté a pod větou „pro ty, kdo stále nevěří“ byl seznam 17 dosud živých policistů. Tato zpráva byla namířena proti La Línea. Později sedm z jmenovaných bylo zavražděno, ostatní uprchli (Dudley, 2013 a). Šlo o strategický plán na převzetí moci nad juárezským teritoriem, zaměřením na policisty bylo zasaženo

²⁸ dle zdroje Insight Crime, 2018 je možná ve vedení také Juan Jose Esparragoza Moreno „El Azul“, pokud není mrtev

²⁹ od roku 2002 byly oba kartely členy tzv. Federace (Insight Crime, 2015)

³⁰ Secretary for Public Security, SPS, v letech 2006-2012 byl ministrem Genaro García Luna, který byl magazínem Forbes v roce 2013 zařazen na list 10 nejzkorumpovanějších mexičanů (Forbes Staff, 2013)

³¹ plaza je slangový výraz pro teritorium

srdce operační struktury – La Línea. Za první rok války bylo zabito 55 policistů (Ainslie, 2013), celkem bylo zabito na 200 policistů (Niето, 2012).

Boj mezi CDJ a Sinaloou byl veden na různých úrovních. Na té nejvyšší se bojovalo o moc nad převážením zásilek do El Pasa. Na další úrovni šlo o kontrolu lokálního drogového a vyděračského trhu, a hrálo v ní hlavní roli financování ozbrojených křídel a gangů, kteří v této válce sloužili jako vojáci. Na poslední úrovni se stávali oběťmi dalších kriminálních aktivit včetně únosů pracujících lidí střední vrstvy, malí podnikatelé, novináři a studenti (Dudley a Niето, 2013).

V roce 2010 přišly kartely s novou taktikou, umísťováním bomb do aut a následným odpalováním. Tento typ boje je vlastní jiným kriminálním organizacím, mexické kartely ho do této doby nepoužívaly (Bunker a Sullivan, 2013). Dlouhotrvající násilí pramenilo ze tří hlavních bitev. V první bitvě spolu bojovaly kartely, v té druhé bojovali zkorumpovaní úředníci, policisté a vojáci a třetí krutý boj představovaly větší i menší kriminální skupiny spolčovací se s kartely, ale zároveň válčící o vlastní zdroje zisků (Dudley, 2013 b).

Podle Národního systému veřejné bezpečnosti SNSP³² se největší podíl násilí v letech 2008-2011 odehrával v C.J. V roce 2007 SNSP zaregistroval 136 vražd, v roce 2008 to bylo už 1 332 vražd, 2 230 v roce 2009 a nejvíce 2 738 v roce 2010. Roku 2011 byl zaznamenán počátek poklesu, na 1460 vražd a na 656 vražd za rok 2012 (Ferreira, Molzahn a Shirk, 2013). Dle Ainslieho (2014) se již v březnu 2008 ve městě odehrávalo 3-5 vražd denně a za celý únor 2009, kdy bylo na denním pořádku 7-8 vražd bylo zabito 230 lidí. Pro porovnání udává celkový počet 301 obětí za rok 2007 a 1 623 obětí v roce 2008. Dudley (2013 a) uvádí pro rok 2010 dokonce více než 3 500 vražd. Pro rok 2012 vykazuje Ainslie (2014) 786 obětí a Dudley (2013 a) 740 obětí. Zde je vidět, že počet zabitých se liší zdroj od zdroje, data však vykazují stejné trendy, a to nárůst od roku 2007 a následující pokles po roce 2010. Pro detailní zobrazení vývoje počtu vražd v C.J. a odlišností u různých zdrojů, je použita tabulka.

Tab. 3: Tabulka vývoje počtu vražd v Ciudad Juárez v období 2007-2017

Vývoj počtu vražd v Ciudad Juárez v období 2007-2017 dle různých zdrojů											
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ainslie	301	1623	2754	3622	2086	786	535				
Igarapé Institute	301	1623	2754	3622	2086	786	535	299	269		
SNSP	136	1332	2230	2783	1460	656					
Wilson Center				3622	2086	797	481				
Insight Crime				3500		740					
The Guardian									308		
CCSPJP										607	814

Vytvořeno autorem, zdroj: Ainslie – Ainslie, 2014; Igarapé Institute – Alvarado, Carvalho, Marmolejo, Muggah a Wang, 2016; SNSP – Ferreira, Molzahn a Shirk, 2013; Insight Crime – Dudley, 2013 a; Wilson Center – Conger, 2014; The Guardian – Carroll, 2016; CCSPJP – CCSPJP, 2017 a CCSPJP, 2018

Mezi přímými i nepřímými oběťmi této války byly také děti a mladiství. Ainslie (2013) udává, že až 60 % obětí bylo mladších 25 let, šlo především o chlapce, členy gangů, zároveň však násilí postihlo i děti, které neměly s drogovým světem nic společného. V prosinci 2008 se terčem staly školy, kriminálníci

³² Sistema Nacional de Seguridad Pública

vyhrožovali, že popraví učitele a jejich studenty, pokud jim neodevzdají své vánoční bonusy. S počtem sedmi obětí byly všechny školy před Vánocemi zavřeny. Masakr ve Villas de Salvárcar se odehrál 30. ledna 2010, kdy ozbrojení gangsteři vtrhli na oslavu a zabili 11 studentů a 4 dospělé, jelikož se domnívali, že jde o členy rivalského gangu (Cosentino, 2014). Nefunkčnost městských služeb a záchranného a bezpečnostního systému byla prezentována tím, že ambulance, armáda a městská a federální policie přijela až 40 minut po odjezdu střelců (Ainslie, 2013).

Kvůli velice nebezpečné situaci město mezi roky 2007-2011 opustilo okolo 450 000 lidí (Cave, 2013). Sociální základna města byla situací hluboce poškozená, náprava bude trvat generace, protože přibližně 10 000 dětí se stalo obětmi nebo pachatelů, více než 10 000 dětí bylo opuštěno nebo osiřelo a 60 000 rodin uteklo z města (Ainslie, 2013).

4.1.3. Struktura města

Ciudad Juárez bylo do 90. let městem s mnoha bary a restauracemi, které bylo hojně navštěvováno lidmi z El Pasa. Přeshraniční turismus byl potlačen rostoucí militarizací mexicko-americké hranice a vlnou násilí, která mezi roky 2008-2012 zcela zdevastovala město. V té době byla zavřena většina podniků³³, ulice zůstaly téměř prázdné (Gilbert, 2017).

Výzkumy zakládající se na vládních datech ukázaly, že většina násilných incidentů byla koncentrována v městských částech Delicias, Aldama a Babicora Sur. Mezi faktory zvyšující násilí patří počet imigrantů, míra vzdělanosti a chudoby. Pozorováním těchto faktorů bylo zjištěno, že počet imigrantů nejvíce koreluje s násilnými oblastmi v C.J. Překvapivé je, že oblasti s vyšší vzdělaností korelují s nejnásilnějšími oblastmi³⁴. Zároveň překvapivé je, že nejnásilnější oblasti se shodují s oblastmi, ve kterých byly silné sociální programy, tedy s distrikty střední vrstvy (Dudley, 2013 c).

Podle bývalého starosty Ferrize je situace podmíněna také masivním příchodem pracovníků od 70. let a následným nárůstem populace, která převýšila kapacitu městských služeb sociální infrastruktury. Školy byly přeplněné, zdravotnictví nedostatečné, děti zanedbané, celé generace zbídačené a zklamané (Portillo, 2010). Důsledkem byl nárůst gangů ze zaznamenaných 300 v 90. letech na 900 (Dudley a Nieto, 2013).

Nelegální obchody, ve kterých se prodávají drogy, se nazývají picaderos. V Ciudad Juárez je jich tisíce, některé obslouží až 100 zákazníků denně (Schwarz, 2009). Do roku 1994 bylo ve městě zhruba dvě stě picaderos, se zavedením přísnějších kontrol hranic americkou vládou, jejich počet prudce narostl. Zvýšil se počet drog zůstávajících na mexickém lokálním trhu a rapidně vzrostl počet závislých. V roce 2007 bylo ve městě přibližně 2 000 míst na prodej drog (Ainslie, 2013).

Tzv. „domy smrti“ nebo „bezpečné domy“³⁵ jsou domy, které kartelům poskytují úkryt pro provádění různých kriminálních aktivit. Zde kartely mučí své oběti, skladují drogy a zbraně a skrývají auta. Po odkrytí bývají tyto domy a jejich dvorky plné pohřbených těl. Mezi objevené domy smrti patří ten na adrese 3 633 Calle Parcioneros (Rose, 2006).

Jihovýchodně od Ciudad Juárez se kolem Rio Grande táhne 55 mil dlouhé údolí Juárez Valley. Jde o venkovskou oblast, která se dříve vyznačovala vysokou produkcí bavlny. V 70. letech vládla

³³ 10 000 podniků bylo zavřeno mezi 2007-2011 (Morales, Prieto a Bejarano, 2014)

³⁴ může být zkresleno tím, že jako vzdělané jsou definované osoby, které absolvovaly 9 let školní výuky

³⁵ “houses of death” a “safe houses”

vybudovala kanál, který odváděl odpadní vody z C.J. do Rio Grande, spolu s toxickým odpadem produkovaným maquiladorami či průmyslovými závody. Půda byla znehodnocena, kvalita a cena bavlny klesla a údolí ztratilo zemědělský potenciál. Zemědělci začali pracovat v továrnách, emigrovali, nebo se připojili k vynořujícímu se obchodu s drogami (Álvarez, 2015).

Podle Bosque (2012) byl tento lukrativní pašerácký koridor po dekády kontrolován Juárezským kartelem a v roce 2008 se do oblasti začal vměšovat Kartel Sinaloa. Tím se dřív prosperující oblast stala válečnou zónou kartelů. Městská policie nebyla na situaci připravená, byla neozbrojená a neměla výcvik pro boj s organizovaným zločinem, policisté byli pod neustálými útoky (Gallegos, 2018). Ainslie (2013) tyto útoky na policisty zdůvodňuje tím, že oblast byla hlavní základnou La Línea a Guzmán nařídil zneškodnit všechny, kdo mají vazby na Juárezský kartel. Na základě svého rozhovoru s Gustavem de la Rosou³⁶ sděluje, že téměř každá rodina v Juárez Valley měla přímé či nepřímé vazby na Juárezský kartel³⁷.

Jedním z tamních měst je Guadalupe, ve kterém žilo v roce 2005 okolo 10 000 obyvatel, v roce 2010 jejich počet klesl na 6 500 a v roce 2016 zde zůstalo přibližně 1000 obyvatel. Od roku 2008 bylo v Guadalupe zabito asi 300 osob včetně starostů, radních, majitelů obchodů a aktivistů za LP (Matalon, 2017). Podle Baverstocka (2015) žilo v celé oblasti okolo 60 000 lidí, v roce 2015 z nich zbylo asi 5 000. Ti, kteří nebyli zabiti se odstěhovali nebo emigrovali do USA.

4.2. Implementované politiky a jejich dopad

4.2.1. Posílení bezpečnostního aparátu

Ve městě operovaly jednotky městské policie, která byla z velké části zkorumpovaná a tvořila ozbrojené křídlo La Línea, jednotky státní policie a federální policie, která byla považovaná za nejvíce důvěryhodnou. Během vlády prezidenta Calderóna byla podrobena tréninku za asistence bezpečnostních složek USA, aby dále sehrála hlavní roli v boji proti drogovým kriminálním organizacím a stala se modelem pro reformu státních a městských policejních sil. Za Calderónova úřadování se počet federálních policistů zvýšil z 6 500 na 37 000 (Meyer, 2014).

S neutichajícím konfliktem a stále rostoucím násilím byly posilovány městské bezpečnostní složky. Dne 8.4. 2010 bylo do C.J., ve kterém v té době už bylo rozmístěno 2 500 federálních policistů, přijelo dalších 5 000³⁸. Vojáků, kteří měli nahradit nefunkční policejní složky, bylo do města vysláno 2 500 v první fázi dne 28.3. 2008 a dodatečných 5 000 dne 15.3. 2009³⁹ (Ainslie, 2013). Federální policisté, kteří přijeli do města v dubnu 2010 měli převzít moc nad bezpečnostními otázkami, protože na armádu, která dočasně dostala tyto pravomoci, byly opakovaně podávány stížnosti za porušování LP. Přes federální policii se funkce, které v obvyklých případech vykonává lokální policie, měly navrátit zpět do rukou městské a státní policie (Justice in Mexico, 2010).

³⁶ zástupce Komise pro lidská práva státu Chihuahua (The State Commission for Human Rights in Chihuahua)

³⁷ názory na původ násilí v Juárez Valley se liší, více v kapitole 4.2.1

³⁸ jako zdroj počtu federálních složek je záměrně uváděn výzkum Ainslieho (2013), protože se zakládá na rozhovorech se starostou města Ferrizem

³⁹ ve městě již mělo základnu 5000 vojáků, kteří byli součástí hraniční stráže

Rozmístění vojáků v rámci Operace Chihuahua se neobešlo bez kritiky. Aktivisti za LP oznámili mnoho případů obtěžování, zastrašování i horšího chování. Ve městě se konaly protesty proti neoprávněnému jednání armády, či přímo proti jejich kriminálním aktivitám (Frontera NorteSur, 2010). Stížnostmi na porušování lidských práv se zabývaly také organizace Amnesty International a Human Right Watch. Bylo zaznamenáno mnoho tvrzení obyvatel, že byli uneseni armádou a mučeni pro informace a že armáda vtrhla do jejich domů bez povolení k domovní prohlídce. Také na federální policii byla vznesena série obvinění, za vyhrožování a vydírání. Zároveň existuje optimistický ukazatel, podle kterého vládní strategie zvaná Operace Chihuahua měla pozitivní vliv na vývoj v C.J., je jím míra vražd, která po roce 2010 začala klesat (Ainslie, 2012).

Ukázkou zkorumpované městské policie je zatčení ředitele operací Saula Reyese v roce 2008. Ve válce se policie města C.J. stala strategickou silou, nad kterou chtěl převzít moc Sinalojský kartel. Policisté, kteří patřili do La Línea, nebo se odmítli přidat ke Kartelu Sinaloa, byli eliminováni. Strážníci ze strachu nechtěli opouštět stanici (Ainslie, 2012). Celá složka byla podrobena testu důvěryhodnosti, který vyústil ve vyhození 334 strážníků v říjnu 2008. Dalších 227 bylo od začátku téhož roku zavražděno nebo uprchlo, policejní složka se zmenšila o 1/3, ale byla v září 2009 doplněna o nových 2 250 rekrutů (Ainslie, 2013).

Šéfem městské policie od 2011 do 2013 byl Julián Leyzaola⁴⁰, který dříve napomohl zlepšení situace v Tijuáně. Ačkoliv jeho metody jsou kontroverzní, protože schvaloval mučení zkorumpovaných policistů a civilistů, zlepšil stav policejních složek v C.J. Polovina policistů byla pod jeho velením vyhozena nebo rezignovala a zbytek jednotky prošel lepším tréninkem a byl lépe zorganizován. Ovšem počet stížností na zneužívání policisty se v té době zvýšil (Isacson, Meyer a Scorpio, 2016).

Existuje názor, že násilí v oblasti Juárez Valley nevzešlo ze zájmů kartelů, nýbrž bylo konstruováno vládou, která připravovala realizaci projektů v pohraničí bohatém na přírodní zdroje. Od roku 2008 místní identifikovali čtyři muže jako neaktivnější zabijáky, podle verze vlády byli členy Sinalojského kartelu a snažili se převzít moc nad údolím, nikdo z Kartelu Sinaloa však údajně v oblasti nebyl spatřen. Přesto, že zločiny páchali nedaleko od přítomnosti armády a federální policie, nikdy jimi nebyli pronásledováni. Většina lidí byla zavražděna poté, co je a jejich domy prohledala armáda, vrazi se objevili 15 minut nebo týden poté. Mnoho lidí bylo zavražděno samotnou armádou, tyto případy policie nikdy nevyšetřovala. Také zde se konaly útoky na aktivisty na LP⁴¹, kteří poukazovali na násilí vykonávané armádou a policií (Álvarez, 2015). Sack a Shapiro (2015) sdílí názor, že aktivisti na LP čelí politickým a ekonomickým mocnostem a jsou terčem kriminálních organizací těsně spolupracujících s armádou a policií na implementování megaprojektů.

Analýzy ukazují, že oblast vykazuje stejné geologické charakteristiky jako nejproduktivnější ropná pole v USA⁴². Vyjádření vlády zní, že vojáci byli posláni na boj s organizovaným zločinem v hlavním pašeráckém koridoru. Místní věří, že vojáci pracují se zločineckými organizacemi a žádné aktivity se nedějí bez souhlasu vlády. V téměř vydlidněné oblasti agentura Pemex vyvrtala výzkumné studny a ropovody, další infrastruktura pro energetickou produkci je již konstruována nebo plánována (Matalon, 2017).

4.2.2. Vládní sociální program

⁴⁰ v květnu 2015 byl postřelen a nyní je od pasu dolů paralyzován

⁴¹ lidská práva

⁴² texaská permská pánev a Nové Mexiko

Ve společnosti se už v roce 2008 a 2009 začaly vytvářet skupiny vyjadřující svůj nesouhlas se situací a požadující zajištění bezpečnosti. Mezi nejúspěšnější patřily skupiny Juarenses por la Paz (JPP) a Comité de Médicos Ciudadamos. Společně s městskou vládou se pokusily implementovat neúspěšný program „Crime Stoppers“ (Dudley a Nieto, 2013).

Uvědomění si, že krize města nepramení pouze z nedostatku bezpečnosti, ale i ze sociálních problémů přetrvávajících dekády, přivedlo mexické politické představitele ke změně strategie. Hlavními sociálními příčinami kriminality byl shledán nedostatek vzdělání, zdravotních služeb a pracovních příležitostí. Společně tyto faktory přispěly k tomu, že mladí lidé byli zranitelní při vytváření gangů (Expansión, 2013).

Strategii Todos Somos Juárez realizovala federální vláda ve spolupráci s vládou státu Chihuahua, magistrátu města Ciudad Juárez a obyvatel města. Todos Somos Juárez, obsahující konkrétní závazky zaměřené také na příčiny násilí, zahrnuje otázky týkající se veřejné bezpečnosti, ekonomiky, zdravotnictví, zaměstnanosti, vzdělávání a sociálního rozvoje. V únoru 2010 bylo sestavěno 160 závazků, kterých mělo být v rámci programu, do kterého vláda investovala 3,3 mld. pesos⁴³, dosaženo. Mezi akce, které mají pomoci sociálnímu a ekonomickému rozvoji, patří například rehabilitace 125 základních škol, poskytování více než 3 300 stipendií na vysokoškolské vzdělání, vydláždění 200 tisíc metrů čtverečních ulic a silnic a zavedení vody a kanalizace do více než 15 tisíc domácností (Caraza, 2011).

Ainslie (2013) během svých interview v C.J. zjistil, že Calderónova intervence byla rok v plánovací fázi. Prezident navštívil v roce 2009 Kolumbii, kde sledoval úspěchy tamního vládního programu. Kolumbijský Medellín navštívil také guvernér státu Chihuahua a starosta Ferriz, Inter-American Development Bank⁴⁴ zajistila, aby jim byly představeny nejdůležitější místa a pokroky, kterých bylo dosaženo. V Kolumbii byl na potlačení konfliktů spojených s drogami použit program National Neighborhood Watch Plan, který se zakládal na strategických studiích každé čtvrti (UNDP, 2013).

Celým názvem „Todos Somos Juárez: Reconstruyamos la Ciudad“ se vládní intervence týkala 6 výše zmíněných oblastí. Pro každou oblast byla vytvořena pracovní skupina složená z obyvatel města, adekvátních pro danou oblast, která měla za úkol vytvořit návrhy pro specifické komunity a sektory. Nejefektivnější se stala bezpečnostní skupina „Mesa de Seguridad“, která byla později modelem programu a její představitelé byli zváni do různých mexických měst, aby prezentovali své projekty. Mesa de Seguridad, v rámci níž interagovali občané a vláda na pravidelných setkáních, byla rozdělena do 14 výborů, např. pro indikátory kriminality, pro důvěru veřejnosti, pro krádeže aut, pro únosy a pro vydírání. Na každé schůzi se jednalo o tom, jakého zlepšení bylo ve které záležitosti dosaženo. Mezi specifické programy, které byly zavedeny, patří program Crime stoppers, Security Camera program a kriminální databáze (Dudley, 2013 b).

Program Todos Somos Juárez je chválen za to, že je založen na několika strategiích, které přesahují dřívější vládní intervence. Za prvé, program je multi-sektorově zaměřený, posunul se od úzkého přístupu rozmístění bezpečnostních složek a široce adresoval přetrvávající sociální a ekonomické potřeby. Za druhé, byla zdůrazněná participace veřejnosti tím, že občané byli zapojeni do všech aspektů návrhů, implementace a monitorování. Za třetí, byly zahrnuty všechny tři úrovně vlády. Na národní úrovni museli ministři podávat každý týden prezidentově kanceláři hlášení o tom, jaký pokrok iniciativy v rámci jejich sektoru přinášejí (Alvarado, Carvalho, Marmolejo, Muggah a Wang, 2016). Ovšem dle Ainslieho (2013) vystoupil v únoru 2010 při představování návrhů student se stížností, že

⁴³ přibližně 260 mil USD, tyto investice však byly navýšeny na celkovou částku 400 mil USD (Alvarado, Carvalho, Marmolejo, Muggah a Wang, 2016)

⁴⁴ Americká rozvojová banka

mladí nebyli součástí žádné skupiny, což je chyba vzhledem k tomu, že programy mají být zacíleny v první řadě na mladé.

Forma, jakou by program TSJ⁴⁵ navrhnout a realizován, přispěla ke spolupráci společnosti a vlády. Tato spolupráce dříve neexistovala, vztah obyvatelstva k místní samosprávě, státní a federální vládě byl komplikovaný, založený na nedůvěře kvůli korupci a distancování se od řešení důležitých záležitostí (Isacson, Meyer a Scorpio, 2016). Výhodou této vládní strategie bylo, že byla založena na přímém zapojení lokálních skupin do jednání o vývoji situace ve městě. Vláda tím získávala informace od obyvatel, kteří nejlépe vědí, které městské funkce selhávají. Pro správné zacílení projektů bylo také důležité propojení všech tří úrovní státní správy – městské, státní a federální.

4.2.3. Výsledky programu TSJ

Zůstává otázkou, do jaké míry měla která skutečnost vliv na pokles násilí od roku 2011. Obecně je tento pokles připisován následujícím okolnostem. Mexická vláda přikládá zásluhy vlastním intervencím, tedy programu TSJ a posílení bezpečnostního aparátu zahrnujícího jak rozmístění armády a federální policie, tak reformu městské policie. Jiní tvrdí, že násilí pokleslo po odchodu federální policie a armády z města, a jiní, že došlo k dohodě, ať vyslovené či nikoliv, mezi Juárezským a Sinalojským kartelem (Isacson, Meyer a Scorpio, 2016). Častěji se objevuje názor, že Kartel Sinaloa zvítězil v boji o Juárezskou plazu (Dudley, 2013 b). Státní úředníci ovšem zamítají, že by tento křehký mír mohl být nastolen vítězstvím Sinalojského kartelu. Jediným vítězem dle státních autorit je vláda (ICG, 2015).

Na snížení počtu vražd se nejspíš podílely všechny výše zmíněné skutečnosti. Dle Ainslieho (2014) počet vražd v Ciudad Juárez klesl z 3 622 v roce 2010, na 2 086 v roce 2011, na 786 v roce 2012, na 335 v roce 2013 a dále na 200 za první polovinu roku 2014. Conger (2014) udává pro rok 2010 a 2011 stejná čísla, avšak v roce 2012 bylo podle ní spácháno 797 vražd a v roce 2013 481 vražd. Přesto, že počet není jednoznačný, je vidět klesající tendence.

Jedním z nejdůležitějších cílů TSJ byl vzdělávací systém, protože ve městě byl nedostatečný počet škol a vysoká míra předčasně ukončených studií. V potřebných oblastech bylo vystavěno 5 středních škol a univerzita, dalších 205 škol bylo opraveno. Přes tisíc školy bylo zahrnuto do programu „Escuela Segura“, který byl zaměřen na prevenci násilí a závislostí. V důsledku těchto aktivit se zvýšil počet dětí, které dokončily školní docházku. V akademickém roce 2007-2008 nedokončilo 4.,5. a 6. třídu základní školy 12,9 %, 12,1 % a 8,8 % dětí. V akademickém roce 2011-2012 tyto hodnoty klesly na 5,9 %, 8,1 % a 3,5 %. Stejně zlepšení bylo zjištěno také u středních škol (Ainslie, 2014).

Dále byl spuštěn program na výstavbu a obnovení 19 veřejných prostorů v chudých čtvrtích, jmenovitě na sportovní zařízení, parky a komunitní centra. Mimo jiné také programy na drogovou prevenci a ošetřování závislých, na podporu malých podnikatelů a programy pro nezaměstnané (Ainslie, 2014). Podle bývalého prezidenta Calderóna byly investice v období 2010-2011 rozloženy z 18 % na bezpečnost, z 26 % na sociální rozvoj, 27 % na vzdělávání, kulturu a sport, z 21 % na zdraví a z 8 % na ekonomický rozvoj a zaměstnanost (Expansion, 2013).

Vzhledem k nákladům na tuto intervenci je otázkou, zda ji bude možné využít, v celém jejím rozsahu, na jiné zásahy, pro které bude stanoven nižší rozpočet. Některé inovace a praktiky, které v jejím rámci byly objeveny, již byly použity na různých místech v Mexiku. Změnil se přístup programů

⁴⁵ Todos Somos Juárez

z dřívějších neucelených a rozptýlených na sjednocené, jako byl tento. Jak bylo zmíněno, zkušenost z C.J. také inspirovala k vytvoření několika dalších Mesas de Seguridad v různých městech (Alvarado, Carvalho, Marmolejo, Muggah a Wang, 2016).

Federální pozornost se k roku 2015 přesunula do států Tamaulipas a Guerrero a do města Acapulco, kde byli také rozmístěni vojáci a policisté a slibovány dotace podobných sociálních programů. Nejdůležitější lekcí ze Ciudad Juárez bylo, že kriminalita musí být napadena kombinovaným úsilím autorit a občanů. Projekty vedené z vrchu při adresování znepokojení obyvatel selhávají. K vytvoření udržitelného pokroku je třeba zjistit nápady lokálních komunit a požádat o jejich podporu (ICG, 2015 a).

Podle Cagneho (2015) nebyl dopad úsilí programu TSJ nikdy důrazně evaluován, tím byla zmařena šance na vytvoření inovativních a udržitelných programů a šance na pochopení, které zásahy byly efektivní a které měly zanedbatelný efekt na zajištění bezpečnosti obyvatel. Tím, že nebyly získány dostatečné důkazy o tom, jaký vliv měl který konkrétní zásah, bylo ztíženo určení, jaké konkrétní politiky mají být předepsány pro implementování v dalších oblastech. Podle kritiků v tomto mexická vláda pochybila, protože i když byl primárním terčem Ciudad Juárez, vyšším cílem bylo vyvinout kolektivní přístup, který bude následně možné aplikovat po celé zemi (ICG, 2015 b).

TSJ skončil s koncem Calderónovy vlády roku 2012⁴⁶, jeho dlouhodobý dopad zůstává nejasný. Všechny projekty byly navrhovány a implementovány v nouzové situaci, bylo málo času na plánovací fázi. Někteří analytici říkají, že TSJ byla rozsáhlá intervence, ale její dopad byl malý, protože dva roky jsou málo na vymýcení kulturních problémů. Pár projektů na mimoškolní aktivity bylo zrušeno, některá vybudovaná centra, včetně léčebných zařízení, trpěla nedostatkem vybavení a musela být dočasně či úplně zavřena (ICG, 2015 b).

4.3. Události posledních let

4.3.1. Program prezidenta Niety

S nástupem Enrique Peña Niety do úřadu byl podepsán tzv. „Pakt pro Mexiko“, který obsahoval 95 slibů včetně nové energetické strategie, reformy vzdělávacího systému, univerzální sociální bezpečnosti a národního plánu pro prevenci násilí (The Economist, 2012). Veřejná politika sociální prevence násilí a zločinu prezentovaná v únoru 2013 byla založena na podobných principech jako Todos Somos Juárez. Šlo o multi-sektorový integrovaný přístup cílený na sociální a ekonomické rizikové faktory, založený na spolupráci tří úrovní státní správy a občanské společnosti. Na těchto základech byl vytvořen program národní prevence kriminality PRONAPRED⁴⁷ pro snižování násilí, boj proti drogové závislosti, záchranu veřejných prostorů a pro propagaci produktivních projektů (CIPSVD, 2013).

V roce 2017 nebyl PRONAPRED součástí státního rozpočtu a nebyl financován. Nicméně podle prezidenta Niety je tato veřejná politika dále uplatňována skrze Národní program pro sociální prevenci násilí a kriminality PNPSVD⁴⁸ (Langner, 2018). V rozpočtu na rok 2018 se položka PRONAPRED opět nachází, na program bylo vypsáno 300 milionů pesos (DOF, 2017). Dle Barandy

⁴⁶ Mesa de Seguridad je ale stále aktivní

⁴⁷ Programa Nacional de Prevención del Delito

⁴⁸ Programa Nacional para la Prevención Social de la Violencia y la Delincuencia

(2018) z tisku Reforma budou tyto prostředky pro PRONAPRED pro rok 2018 rozděleny do 64 mexických obcí, tzn. v každém státě do dvou lokalit. Nejvyšší částky obdrží města Tijuana a Ciudad Juárez, a to přes 8 milionů pesos.

V období 2013-2016 obdržel Ciudad Juárez v rámci dotací PRONAPRED přibližně 6 milionů pesos, které byly cílené do tří oblastí s celkovým počtem 57 000 obyvatel. Přibližně 1/3 peněz byla darována městu na vybavení a údržbu tří veřejných knihoven, vytvoření mládežnického orchestru, financování centra pro drogově závislé děti a teenagery a na kampaně proti řízení pod vlivem a šikaně. Největším projektem, netýkajícím se infrastruktury, byla kampaň, v rámci níž byly poskytnuty didaktické hračky dětem výměnou za zbraně a hračky vzbuzující násilné chování (ICG, 2015 b).

Evaluaci projektů a jejich výběrové řízení v rámci C.J. zajišťuje juárezská univerzita UACJ⁴⁹. Například pro rok 2014 bylo vybráno 28 projektů, které mělo vypracovávat 26 občanských organizací a 11 z nich měla vykonávat vláda (Rebolledo, 2014). Tyto občanské organizace nejčastěji vytvářejí různé workshopy pro děti, mladé a ženy, zaměřené na drogovou prevenci, výuku mimoškolních dovedností či na podporu kultury. Patří mezi ně například Jovénes pro Juárez, Red Mesa de Mujeres de Ciudad Juárez, Vida Integral para la Mujer a další (UACJ, 2014).

Program neobsahoval jasné prostředky pro monitorování a evaluaci, indikátory jako počet událostí, workshopů, návštěv, vystavených parků a budov, aj., měřily aktivity, ne jejich dopad ani celkový dopad projektů. Navíc PRONAPRED poskytoval pouze krátkodobé dotace, které musely být každý rok znovu schvalovány, tudíž nebyla zaručena kontinuita projektů. Dále nebylo jednoznačně určeno, jak a kdy mají organizace a spolky podávat žádosti o dotace, což vedlo ke zpožděním a zmatku. Někteří analytici jsou názoru, že ani TSJ ani PRONAPRED nepoložil základy pro udržitelnou strategii založenou na důkazech o výsledcích, otevřené evaluaci a měřitelných ukazatelích (ICG, 2015 b).

Mexická vláda není jediným aktérem ve vytváření programů pro Ciudad Juárez a v jejich financování. Ve městě také působí například nezisková organizace Plan Estratégico de Juárez, která se snaží vybudovat občanskou sílu, účastní se veřejných záležitostí, navrhuje a požaduje lepší město. Její práce je založena na různých projektech, řešících specifické potřeby a požadujících změnu vztahu mezi občany a vládou, a její vizí je, aby se v roce 2018 požadavky občanů dotýkaly rozhodnutí městské rady (PEJ, 2018). Ve městě také působí rozvojová pomoc Spojených států amerických USAID. USA pomáhají v rámci Mérida Initiative. V projektu pro mladé jsou nabízeny různé mimoškolní aktivity, v projektu zvaném „Mladí a konflikt se zákonem“ je zadržovaným mladíkům pomáháno resocializovat se po navrácení do komunity (USAID, 2016).

Jedním z projektů patřící pod Juárez Historic Downtown Urban Development Master Plan, který má za cíl zlepšit obraz historického centra města, obnovit historické budovy, přitáhnout podnikatele a přeměnit oblast do obchodního a turistického centra, je revitalizace ulice La Mariscal. Tato ulice, po dekádách plná prostitutek a drogových dealerů, byla přeměněna na čistý, osvětlený veřejný prostor s nově vysazenými stromy a nástěnnými malbami. Přeměna historického centra byla naplánovaná na 15 let a ulici La Mariscal díky ní navštěvuje okolo 70 000 lidí každý víkend (Figuroa, 2016).

4.3.2. Vývoj města Ciudad Juárez v posledních letech

⁴⁹ Universidad Autónoma de Ciudad Juárez

K roku 2013 se již o Ciudad Juárez psalo jako o probouzejícím se městě, které se vrací do života. Počet násilných činů klesl, byly otevírány nové či dočasně zavřené podniky, bary, restaurace a autosalony. Část lidí, kteří před válkou uprchli, se vracela zpět. Podle sociologických výzkumů juárezské univerzity, založených na migračních vzorcích, byly vytvořeny odhady, že se zpět do města vrátí pouze okolo 20 % uprchlých (Cave, 2013).

Obyvatelé města, jejichž příjmy byly částečně či zcela závislé na turismu, který byl dříve velkou částí městské ekonomiky, se snaží přilákat turisty zpět například nabízením prohlídek s průvodci. V roce 2015 byla odstartovaná kampaň „Juárez na vás čeká“, která byla cílená na obhajobu obrazu města v zahraničí a na demonstrování úrovně bezpečnosti a míru, kterých bylo dosaženo (Gilbert, 2017). V únoru 2016 navštívil při své pětidenní cestě Mexikem Papež František také juárezskou smíšenou věznicí Cereso se sedmi sty trestanci. Jeho návštěva měla dát obyvatelům naději, že se město stane lepším místem pro život (BBC, 2016).

Přes veškeré snahy však zůstávala v C.J. stinná místa. Celé Juárez Valley zůstalo v dezolátním stavu, plné zchátralých farem a zničených, opuštěných domů. V tamním městě se dále v roce 2016 odehrávaly únosy (Carroll, 2016).

Podle týdeníku The Economist (2016) stály za změnou ve městě tři věci. První z nich byly investice federální vlády do městské infrastruktury a do městské a státní policejní složky, díky které jsou policisté nyní lépe vzdělaní, vyškolení a placení. Druhým faktorem byla mobilizace společnosti vedoucí mimo jiné k vytvoření Mesa de Seguridad. Poslední faktor nebyl spojený s vládou, ale se zdánlivou či skutečnou výhrou sinalojského kartelu. Od roku 2016 počet násilných činů ve městě znovu stoupá, vynořuje se otázka, zda vládní snahy nepřinesly zlepšení pouze na krátký čas.

Juárezský kartel se údajně nechal slyšet, že místní bitva nikdy neustala, pouze se stala o něco diskrétnější. Jeho spojenci La Línea a Los Aztecas jsou stále aktivní a hluboce zapojení do pašování přes hranice. Násilnosti údajně vzrostly, protože do boje se nově přidal kartel Jalisco Nueva Generación a také dochází ke střetům o moc mezi jednotlivými frakcemi kartelů. V létě 2017 byla do města znovu vyslána armáda. Další možností je souvislost s výměnou starosty a guvernéra státu roku 2016 za předpokladu, že kartely se snaží uzavřít nové dohody s politickými představiteli (Woody, 2017).

V říjnu 2017 došlo ve venkovské horské oblasti k dlouhé sérii přestřelek mezi Gente Nueva, patřícím k Sinalojskému kartelu a skupinou zvanou Nuevo Cartel de Juárez, která je novým hráčem Kartelu Juárez (Arce, 2017). Jiné zdroje uvádí, že Kartel Juárez se přetransformoval do organizace Nuevo Cartel de Juárez, NCDJ, jejíž ozbrojeným křídlem je Grupo Bravo del NCDJ, do kterého vstoupilo mnoho členů La Línea, přičemž samotná La Línea dále existuje a operuje. Spojenci NCDJ a Grupo Bravo jsou zbytky kartelů Los Zetas a Beltran-Leyva, kteří jsou rivalové Kartelu Sinaloa (Salinas, 2015).

Mexická nevládní organizace Consejo Ciudadano para la Seguridad Pública y la Justicia Penal, CCSPJP, zařadila v roce 2018 město Ciudad Juárez na 20. místo z 50 nejnásilnějších měst na světě s populací nad 300 000 obyvatel. Metodologicky vycházela z počtu obětí vražd za rok 2017, kterých bylo 814⁵⁰, v přepočtu na počet obyvatel (CCSPJP, 2018). V předchozím roce byl C.J. na 37. místě listiny, s počtem 607 vražd (CCSPJP, 2017). Ciudad Juárez byl druhým nejnebezpečnějším městem na světě v roce 2011⁵¹ (Figueroa, 2017).

⁵⁰ CCSPJP pracuje s údaji INEGI, s přihlédnutím na údaje SNSP, které jsou často nižší, protože je jimi dle CCSPJP manipulováno státní vládou

⁵¹ vždy počítáno s údaji o počtu vražd za předchozí rok

4.3.3. Situace v Mexiku v posledních letech

Na seznamu 50 nejnebezpečnějších měst světa roku 2017 výše zmíněné nevládní organizace CCSPJP, bylo umístěno 12 mexických měst. Pět z nich, jmenovitě Los Cabos, Acapulco, Tijuana, La Paz a Victoria, bylo umístěno v první desítce (CCSPJP, 2018 a). Na stejném seznamu pro rok 2016 byly v první desítce dvě města – Acapulco jako druhé v celkovém pořadí a Victoria jako páté. Celkem se na listinu umístilo 8 mexických měst (CCSPJP, 2017). Los Cabos, které je na vrcholu žebříčku, je jednou z nejatraktivnějších turistických destinací. Rok 2017 byl nejnásilnější v historii pro celý stát Baja California Sur, zejména pro obce Los Cabos a La Paz. V oblasti byla posílena přítomnost vojenského personálu, se začátkem roku 2018 počet násilností klesl (Navarro, 2018).

Dále se zvýšila míra násilí v turistických oblastech, což je neobvyklé. Mrtvá těla se objevovala na veřejných místech v turistických resortech Cancún a Playa del Carmen. Kriminální skupiny zde vydírají majitele nočních klubů, restaurací a barů, situací je ohrožen turismus a příjmy, které z něho pro stát plynou. V tomto koridoru jsou přítomné kartely Jalisco Nuevo Generación, Los Zetas, Kartel ze Zálivu a Kartel Sinaloa. Situace může souviset se zatčením Guzmána, štěpením jeho kartelu a soupeřením o různá teritoria (Charner, Gutierrez a Parisi, 2017). Mexické kriminální organizace také eliminují novináře. Podle Výboru pro ochranu novinářů CPJ⁵² jich bylo v Mexiku zavražděno 43 od roku 1992, nejvíce za rok 2017 v počtu šesti (CPJ, 2018).

Pašovat drogy do USA je s postupem času složitější, kartely tedy diverzifikovaly své obchodní zaměření. Například Los Caballeros Templarios ze státu Michoacán, kteří mimo jiné unášejí lidi a obchodují s lidmi, také vydírají lokální obchodníky, včetně těch, kteří jsou zapojeni do exportu limetek, což mimo jiné ovlivňuje jejich cenu na trhu v USA (Egan, 2014). Stejným způsobem se kartely zaměřily také na obchod s avokády v michoacanském městě Tancítaro, které je jednou z hlavních oblastí světové produkce tohoto ovoce, jehož světová konzumace roste. V mnoha oblastech se na obranu vytvářejí skupiny občanské sebeobran. Tito samozvaní strážci také disponují arzenálem zbraní a násilí roste (Flannery, 2017).

Podle CCSPJP (2018 b) byl rok 2017 nejnásilnější za celé poslední desetiletí, které se neslo v duchu boje proti drogovým kartelům. Zdroje, které sahají dále do minulosti, popisují rok 2017 jako nejvražednější za posledních 20 let (The Guardian, 2017). Dále podle CCSPJP (2018 b) neodpovídá argument většiny politiků, že chudoba způsobuje násilí, údajům o vraždách. Colima, Baja California Sur, Baja California, Sinaloa a Chihuahua jsou v mexickém kontextu prosperující státy, ale patří mezi nejvíce násilné. Státy Chiapas a Yucatán jsou daleko chudší, ale zdaleka ne tolik násilné. Zdůrazňuje, že násilí není spojeno s chudobou, nýbrž s obchodováním s drogami a dodává, že došlo k velkému kolapsu státní strategie (CCSPJP, 2018 c).

5. Závěr

Studiem literatury, použité pro vypracování práce byly zjištěny důležité informace a skutečnosti, pomocí kterých byly odpovězeny výzkumné otázky. Kriminalita kartelů má velký vliv na rozvoj Mexika a hlavně jeho nejvíce postižených oblastí. V zemi je vysoce rozšířená korupce, skrze kterou kartely ovlivňují rozhodování politiků o věcech veřejných, což se hluboce dotýká životů obyvatel. Podle organizace Fund for Peace Mexiko nepatří mezi zhroucené státy, vykazuje však většinu faktorů, které

⁵² Committee to Protect Journalists

jsou pro zhroutené státy vlastní. Mexiko má velký počet tzv. NiNis, nestudujících ani nepracujících. Nejen ti, ale i pracující s velmi nízkými platy, bývají zlákáni vidinou přivýdělku v obchodu s drogami, který bývá oproti platu za legální činnost několikanásobný.

Město Ciudad Juárez prošlo dlouhotrvajícím konfliktem kartelů, během kterého byla zavřena většina městských podniků, bylo zabito nebo uprchlo mnoho obyvatel a přestal existovat turismus v oblasti. Federální vláda pro potlačení konfliktu vyslala do oblasti armádu a federální policii, investovala do pročištění městské policie od korupce a do následného školené policistů. Dále federální vláda vytvořila sociální program, během kterého investovala do vyřešení sociálních problémů, považovaných za příčiny násilí v oblasti. Zůstává otázkou, do jaké míry přispěly tyto intervence k následnému uklidnění situace, a do jaké míry bylo uklidnění způsobeno výhrou jedné strany konfliktu. V posledních letech byl zaznamenán opětovný nárůst násilí a mírová situace se zdá být velmi křehká.

Po skončení války v Ciudad Juárez se zvýšilo násilí v jiných oblastech. Nejde ovšem o přelití tohoto konfliktu, protože v daných oblastech bojují o moc jiné organizované kriminální skupiny. Po vzoru sociálního programu pro Ciudad Juárez byl vytvořen celonárodní program, který jím byl inspirován. První program však vzhledem k nedostatečné evaluaci nemůže být zcela generalizován. I přes zásahy státu existence kartelů zůstává všudypřítomná.

6. Seznam literatury

6.1. Internetové zdroje

AGREN, DAVID a CARROLL, RORY. Joaquín “El Chapo” Guzmán, Mexican Drug Lord, Has Been Extradicted To the US [online]. The Guardian. 2017-01-20. [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2017/jan/19/el-chapo-extradited-to-the-us>

AGUILERA, RODRIGO. Mexico: The Case of the Missing FDI [online]. Huffington Post. 2012. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: https://www.huffingtonpost.com/rodrigo-aguilera/mexico-foreign-direct-investment_b_2671967.html

AINSLIE, RICARDO. Citizen Security and the Social Fabric in Ciudad Juárez [online]. Woodrow Wilson Center, Banco de Desarrollo de América Latina a Instituto Tecnológico de Monterrey. 2014-10-28. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/Ricardo%20Ainslie_CitizenSecurityJuarez.pdf

AINSLIE, RICARDO. Mexico’s Law Enforcement Challenge: The Case Study of Ciudad Juárez [online]. The University of Texas at Austin. 2012-04-05. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://sites.utexas.edu/failedstate/2012/04/05/the-case-of-juarez/>

ALVARADO, NATHALIE, CARVALHO, ILONA SZABÓ, MARMOLEJO, LINA, MUGGAH, ROBERT a WANG, RUDDY. Making Cities Safer: Citizen Security Innovations from Latin America [online]. Igarapé Institute. 2016-06. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://publications.iadb.org/bitstream/handle/11319/7757/Making-Cities-Safer-Citizen-Security-Innovations-from-Latin-America.pdf?sequence=1>

ÁLVAREZ, IGNACIO ALVARADO. Mexico’s ghosts towns: Residents seeking asylum in US fear returning to deadly Juárez Valley [online]. Al Jazeera America. 2015-09-15. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://projects.aljazeera.com/2015/09/mexico-invisible-cartel/>

ARCE, ROBERT. Cartel shootout in Mexican border state lasted eight hours before troops intervened [online]. Breitbart. 2017-10-20. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <http://www.breitbart.com/texas/2017/10/20/cartel-shootout-mexican-border-state-lasting-eight-hours-troops-intervened/>

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY, AMO. Valné shromáždění (GA): Zhroucené státy [online]. 2009. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Zhroucen%C3%A9-st%C3%A1ty-GA1.pdf>

ASTORGA, Luis. Drug Trafficking in Mexico: A First General Assessment [online]. Management of Social Transformations MOST, UNESCO. 1999. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001176/117644eo.pdf>

ASTORGA, Luis a SHIRK, David A. Drug Trafficking Organizations and Counter-Drug Strategies in the U.S.-Mexican Context [online]. 2010. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/Chapter%201-Drug%20Trafficking%20Organizations%20and%20Counter-Drug%20Strategies%20in%20the%20U.S.-Mexico%20Context.pdf>

BARANDA, ANTONIO. Dan 300 mdp a 64 municipios para prevención [online]. Reforma. 2018-01-25. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://www.reforma.com/aplicacioneslibre/articulo/default.aspx?id=1307946&md5=67a08ff66f5ea03edca64dc162f8d416&ta=0dfdbac11765226904c16cb9ad1b2efe>

BAVERSTOCK, ALASDAIR. Two murders a day, horrific kidnappings and even the police don’t dare enter: Inside the ghosts towns of Mexico’s “Murder Valley” – one of the deadliest places on earth

[online]. Mail Online. 2015-01-21. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2916766/Two-murders-day-horrific-kidnappings-police-don-t-dare-enter-Inside-ghost-towns-Mexico-s-Murder-Valley-one-deadliest-places-earth.html>

BBC. Pope Francis visits Mexico jail on last day of tour [online]. 2016-02-17. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-latin-america-35598205>

BEITTEL, June S. Mexico's Drug Related Violence [online]. Congressional Research Service. 2009-05-27. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/row/R40582.pdf>

BEITTEL, June S. Mexico: Organized Crime and Drug Trafficking Organizations [online]. Congressional Research Service. 2017-04-25. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/row/R41576.pdf>

BOSQUE, MELISSA. The Deadliest Place in Mexico: Who's Killing the People of the Juárez Valley [online]? Texas Observer. 2012-02-29. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.texasobserver.org/the-deadliest-place-in-mexico/>

BUNKER, ROBERT J. a SULLIVAN, JOHN P. Cartel Car Bombings in Mexico [online]. Strategic Studies Institute, The U.S. Army War College. 2013-08-16. [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: <https://ssi.armywarcollege.edu/pubs/display.cfm?pubID=1166>

CAGNE, DAVID. Why Juárez's Security Success Will be Difficult to Duplikate [online]. Insight Crime. 2015-03-23. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.insightcrime.org/news/analysis/why-juarez-security-success-difficult-duplicate/>

CARAZA, ALEXIS MILO. Todos Somos Juárez: una estrategia integral [online]. Presidencia de la República. 2011-05-26. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <http://calderon.presidencia.gob.mx/el-blog/estrategia-todos-somos-juarez/>

CARROLL, RORY. "A new era for Juárez": pope's visit hails optimism for a city ravaged by drug wars [online]. The Guardian. 2016-02-11. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2016/feb/11/a-new-era-for-juarez-popes-visit-hails-optimism-for-a-city-ravaged-by-drug-wars>

CAVE, DAMIEN. Ciudad Juárez, a Border City Known for Killing, Gets Back to Living [online]. New York Times. 2013-12-14. [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2013/12/15/world/americas/a-border-city-known-for-killing-gets-back-to-living.html>

CHARNER, FLORA, GUTIERREZ, FIDEL a PARISI, KIARINNA. Six bodies found hanged from bridges near Mexican tourist resort [online]. CNN. 2017-12-22. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2017/12/21/americas/mexico-bodies-bridge/index.html>

CLASSBASE. Educational system in Mexico [online]. 2012. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <https://www.classbase.com/Countries/mexico/Education-System>

CONGER, LUCY. The Private Sector and Public Security: The Cases of Ciudad Juárez and Monterrey [online]. Woodrow Wilson Center a University of San Diego. 2014-03. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/conger_private_sector.pdf

COSENTINO, ELENA. The making of... Secret's of Mexico's Drug War [online]. BBC. 2014. [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/programmes/articles/fC7KkbkL2GdtG22bGKRkZT/the-making-of-secrets-of-mexicos-drug-war>

CNN LIBRARY. Operation Fast and Furious Fast Facts [online]. CNN. 2017-09-18. [cit. 2018-02-08]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2013/08/27/world/americas/operation-fast-and-furious-fast-facts/index.html>

COMISIÓN INTERSECRETARIAL PARA LA PREVENCIÓN SOCIAL DE LA VIOLENCIA Y DE LA DELICUENCIA, CIPSVD. Bases del programa nacional para la prevención social de la violencia y la delincuencia e instalación de la comisión intersecretarial [online]. 2013-02. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <http://cleuadistancia.cleu.edu.mx/cleu/flash/PAG/lecturas/Prevenci%F3n/Bases%20de%20programa%20nacional%20para%20la%20prevenci%F3n%20social%20de%20la%20violencia....pdf>

COMISIÓN NACIONAL CONTRA LAS ADICCIONES, CONADIC. Encuesta de Consumo de Alcohol, Tabaco y Drogas, 2005: Ciudad Juárez, Monterrey, Tijuana y Querétaro [online]. 2005. [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: http://conadic.salud.gob.mx/pdfs/pie/infejec_4cds2005.pdf

COMMITTEE TO PROTECT JOURNALISTS, CPJ. Mexico: Americas [online]. 2018. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://cpj.org/americas/mexico/>

CONSEJO CIUDADANO PARA LA SEGURIDAD PÚBLICA Y LA JUSTICIA PENAL, CCSPJP. Metodología del ranking (2016) de las 50 ciudades más violentas del mundo [online]. Seguridad, Justicia y Paz. 2017-04-06. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://www.seguridadjusticiaypaz.org.mx/biblioteca/prensa/send/6-prensa/239-las-50-ciudades-mas-violentas-del-mundo-2016-metodologia>

CONSEJO CIUDADANO PARA LA SEGURIDAD PÚBLICA Y LA JUSTICIA PENAL, CCSPJP (a). Metodología del ranking (2017) de las 50 ciudades más violentas del mundo [online]. Seguridad, Justicia y Paz. 2018-03-06. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://www.seguridadjusticiaypaz.org.mx/biblioteca/prensa/send/6-prensa/242-las-50-ciudades-mas-violentas-del-mundo-2017-metodologia>

CONSEJO CIUDADANO PARA LA SEGURIDAD PÚBLICA Y LA JUSTICIA PENAL, CCSPJP (b). El año más violento para México [online]. Seguridad, Justicia y Paz. 2018-01-29. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <http://www.seguridadjusticiaypaz.org.mx/seguridad/1512-2017-el-ano-mas-violento-para-mexico>

CONSEJO CIUDADANO PARA LA SEGURIDAD PÚBLICA Y LA JUSTICIA PENAL, CCSPJP (c). El gran colapso de la estrategia de Peña Nieto [online]. Seguridad, Justicia y Paz. 2018-01-24. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <http://www.seguridadjusticiaypaz.org.mx/seguridad/1511-el-gran-colapso-de-la-estrategia-de-pena-nieto>

COOPER, Charles J. Application of the Mansfield Amendment to the Use of United States Military Personnel and Equipment to Assist Foreign Governments in Drug Enforcement Activities [online]. The United States Department of Justice. 1986. [cit. 2018-01-19]. Dostupné z: <https://www.justice.gov/file/23866/download>

CORCHADO, Alfredo. Juárez drug violence not likely to go away soon, authorities say [online]. Dallas News. 2010-05. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://www.dallasnews.com/news/news/2010/05/17/Jurez-drug-violence-not-likely-to-3067>

DEA. DEA History [online]. Drug Enforcement Administration. 2018. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://www.dea.gov/about/history.shtml>

DEPARTEMENT OF JUSTICE. Law enforcement responses to mexican drug cartels [online]. 2009-03-17. [cit. 2018-02-08]. Dostupné z: https://www.justice.gov/sites/default/files/testimonies/witnesses/attachments/2009/03/17/2009-03-17-atf-hoover-dea-placido_0.pdf

DIARIO OFICIAL DE LA FEDERACIÓN, DOF. Presupuesto de Egresos de la Federación para el Ejercicio Fiscal 2018 [online]. 2017-11-29. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: http://www.dof.gob.mx/nota_detalle.php?codigo=5506080&fecha=29/11/2017

DILLON, Sam. U.S. Drug Agents Want Mexico to Ease “Rules of the Game” [online]. The New York Times. 1997-04-16. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/1997/03/16/world/us-drug-agents-want-mexico-to-ease-rules-of-the-game.html>

DOYLE, Kate. Operation Intercept: The Perils of Unilateralism [online]. The National Security Archive. 04-13-2013. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB86/>

DUDLEY, STEVEN (a). How Juárez’s Police, Politicians Picked Winners of Gang War [online]. Insight Crime. 2013-02-13. [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <https://www.insightcrime.org/investigations/juarez-police-politicians-picked-winners-gang-war/>

DUDLEY, STEVEN (b). US-Mexico Security Cooperation: An Overview of the Mérida Initiative 2008-Present [online]. Insight Crime a Woodrow Wilson International Center for Scholars. 2013-05-23. [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <http://docs.house.gov/meetings/FA/FA07/20130523/100907/HHRG-113-FA07-Wstate-DudleyS-20130523.pdf>

DUDLEY, STEVEN (c). Ciudad Juárez: Mapping the Violence [online]. Insight Crime. 2013-02-13. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.insightcrime.org/investigations/ciudad-juarez-mapping-the-violence/>

DUDLEY, STEVEN a NIETO, SANDRA RODRÍGUEZ. Civil Society, the Government, and the Development of Citizen Security [online]. 2013-08-07. [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/03_citizen_security_dudley_rodriguez_nieto.pdf

EGAN, MATT. Drug cartels are ruining Cinco de Mayo [online]. CNN. 2014-05-05. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://money.cnn.com/2014/05/05/investing/lime-shortage-drug-cartels/index.html>

EXPANSIÓN. Calderón defiende la estrategia en Ciudad Juárez en publicación de Harvard [online]. 2013-02-17. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: https://expansion.mx/nacional/2013/02/17/calderon-defiende-la-estrategia-en-ciudad-juarez-en-publicacion-de-harvard?internal_source=PLAYLIST

FERREIRA, OCTAVIO RODRIGUEZ, MOLZAHN, CORY a SHIRK, DAVID A. Drug Violence in Mexico: Data and Analysis Through 2012 [online]. University of San Diego. 2013-02. [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: https://justiceinmexico.org/wp-content/uploads/2014/09/2013_DVM.pdf

FIGUEROA, LORENA. Juárez among most dangerous cities in the world [online]. El Paso Times. 2017-04-13. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.elpasotimes.com/story/news/2017/04/13/jurez-among-most-dangerous-cities-world/100425962/>

FIGUEROA, LORENA. Juárez’s “Mariscal” red-light district transformed [online]. El Paso Times. 2016-09-19. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z:

<https://www.elpasotimes.com/story/news/2016/09/19/juarezs-mariscal-red-light-district-transformed/90514392/>

FINKLEA, Kristin a SEELKE, Clare Ribando. U.S.-Mexican Security Cooperation: The Mérida Initiative and Beyond [online]. Congressional Research Service. 2017-06-29. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://fas.org/sgp/crs/row/R41349.pdf>

FLANNERY, NATHANIEL PARISH. Mexico's avocado army: how one city stood up to the drug cartels [online]. The Guardian. 2017-05-18. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/cities/2017/may/18/avocado-police-tancitaro-mexico-law-drug-cartels>

FORBES STAFF. Los 10 mexicanos más corruptos de 2013 [online]. Forbes México. 2013-12-22. [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: <https://www.forbes.com.mx/los-10-mexicanos-mas-corruptos-de-2013/>

FOXNEWS. U.S. Risks "Another Benghazi" Under Mexican Rules Barring Agents from Arming [online]. Fox News. 2012-12-03. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <http://www.foxnews.com/world/2012/12/03/us-risks-another-benghazi-under-mexican-rules-barring-agents-from-arming.html>

FRIEDMAN, GEORGE. Mexico: On the Road to a Failed State [online]? Stratfor. 2008-05-13. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <https://worldview.stratfor.com/article/mexico-road-failed-state>

FRONTERA NORTESUR. FNS Special Report: Rebellling against Death in Ciudad Juárez [online]. 2010-04-10. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://fnsnews.nmsu.edu/fns-special-report-rebelling-against-death-in-ciudad-juarez/>

FRONTLINE PBS. Thirty Years of America's Drug War: A Chronology [online]. 2012. [cit. 2018-01-28]. Dostupné z: <https://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/drugs/cron/>

GALLEGOS, ZORAYDA. The Mexican Towns Where Even the Polcie Fear to Tread: with officers gunned down, abducted or run out of town, Chihuahua precincts are closed to defeat [online]. El País. 2018-02-05. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: https://elpais.com/elpais/2018/02/02/inenglish/1517564534_505047.html

GAO. Firearms Trafficking: U.S. Efforts to Combat Fireamrs Trafficking to Mexico Have Improved, but Some Collaboration Challenges Remain [online]. United States Government Accountability Office. 2016-01. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://www.gao.gov/assets/680/674570.pdf>

GARCIA, Michelle. Court Docs Raise Questions about Mexico Sinaloa Cartel Narrative [online]. Insight Crime. 2013-11-12. [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: <https://www.insightcrime.org/news/analysis/zambada-trial/>

GEO-MEXICO. More Mexican women entering the workforce and becoming heads of households [online]. 2011-04-30. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://geo-mexico.com/?p=4054>

GEO-MEXICO. Slight decrease in the number of "Los NiNis" in Mexico [online]. 2015-02-09. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://geo-mexico.com/?p=12545>

GILBERT, SAMUEL. Juarez is waiting for you: Violent city tries tourism [online]. Al Jazeera. 2017-04-30. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/indepth/features/2017/04/waiting-violent-city-tourism-170410112003288.html>

GURNEY, KYRA. Sinaloa Cartel Leader “El Azul” Dead? “El Mayo” Now in Control [online]? 2014-06-09. Insight Crime. [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <https://www.insightcrime.org/news/brief/sinaloa-cartel-leader-el-azul-dead-leaving-el-mayo-in-control/>

INSIGHT CRIME. Gulf Cartel [online]. Insight Crime. 2017-03-10. [cit. 2018-02-03]. Dostupné z: <https://www.insightcrime.org/mexico-organized-crime-news/gulf-cartel-profile/>

INSIGHT CRIME. Juarez Cartel [online]. Insight Crime. 2015-11-17. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <https://www.insightcrime.org/mexico-organized-crime-news/juarez-cartel-profile/>

INSIGHT CRIME. Sinaloa Cartel [online]. Insight Crime. 2018-01-24. [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: <https://www.insightcrime.org/mexico-organized-crime-news/sinaloa-cartel-profile/>

INSULZA, José Miguel. The drug problem in the Americas [online]. Organization of American States. 2013. [cit. 2018-01-19]. Dostupné z: http://www.oas.org/documents/eng/press/Introduction_and_Analytical_Report.pdf

ISACSON, ADAM, MEYER, MAUREEN a SCORPIO, CAROLYN. Not a National Security Crisis: The U.S.-Mexico Border and Humanitarian Concerns, Seen from El Paso [online]. 2016-10-27. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.wola.org/analysis/not-national-security-crisis-u-s-mexico-border-humanitarian-concerns-seen-el-paso/>

INTERNATIONAL CRISIS GROUP, ICG (a). Back from the Brink: Saving Ciudad Juárez [online]. 2015-02-25. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/mexico/back-brink-saving-ciudad-juarez>

INTERNATIONAL CRISI GROUP, ICG (b). Latin America Report N.54: Back from the Brink: Saving Ciudad Juárez [online]. 2015-02-25. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.files.ethz.ch/isn/188612/054-back-from-the-brink-saving-ciudad-juarez.pdf>

JUSTICE IN MEXICO. Cd. Juárez security no longer Army’s job; goes to Federal Police [online]. 2010. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://justiceinmexico.org/cd-juarez-security-no-longer-armys-job-goes-to-federal-police/>

LANGNER, ANA. 22 % de los jóvenes en México son “NiNis”: OCDE [online]. El Economista. 2016-10-05. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <https://www.eleconomista.com.mx/politica/22-de-los-jovenes-en-Mexico-son-ninis-OCDE-20161005-0120.html>

LANGNER, ANA. Defienden que sigue prevención del delito [online]. El Economista. 2018-01-02. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://www.eleconomista.com.mx/politica/Defienden-que-sigue-prevencion-del-delito-20180102-0079.html>

LEHNER, GEORGE. So Far From God, So Close to the United States: Mexico Most Worsened In 2017 [online]. The Fund for Peace. 2017-05-14. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <http://fundforpeace.org/fsi/2017/05/14/so-far-from-god-so-close-to-the-united-states-mexico-most-worsened-in-2017/>

LICON, Adriana Gomez. General Jesus Gutierrez Rebollo: Mexican General Who Became A Drugs Czar but Who Was Convicted of Aiding A Powerful Narcotics Cartel [online]. Independent. 2013-12-25. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/obituaries/general-jesus-gutierrez-rebollo-mexican-general-who-became-a-drugs-czar-but-who-was-convicted-of-9025300.html>

MATALON, LORNE. Displacement on the Border: The Tale of Guadalupe [online]. Revista, Harvard University. 2017. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://revista.drclas.harvard.edu/book/displacement-border>

MEYER, MAUREEN. Mexico's Police: Many Reforms, Little Progress [online]. Washington Office on Latin America. 2014-05. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.wola.org/sites/default/files/Mexicos%20Police.pdf>

MCKINLEY JR., JAMES C. US Is Arms Bazaar for Mexican Cartels [online]. The New York Times. 2009-02-25. [cit. 2018-02-08]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2009/02/26/us/26borders.html>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ, MZV. Mexiko: Doporučení pro cesty [online]. 2016-04-22. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/cestujeme/aktualni_doporuceni_a_varovani/mexiko_doporuceni_pro_esty.html

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ, MZV. Jak by se mohla vyvíjet mexická ekonomika v letošním roce a co ji ovlivní [online]? 2018-02-13. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/mexico/cz/obchod_a_ekonomika/jak_by_se_mohla_vyvijet_mexicka.html

MÍNEHAN, BELTRÁN. Drug War Timeline 1930-2015 [online]. 2015. [cit. 2018-01-28]. Dostupné z: <https://researchguides.library.wisc.edu/c.php?g=560513&p=3904772>

MORALES, MARIA CRISTINA, PRIETO PAMELA a BEJARANO, CYNTHIA. Transnational Entrepreneurs and Drug War Violence Between Ciudad Juárez and El Paso [online]. Artículo, Journal of Urban Research. 2014. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://journals.openedition.org/articulo/2597>

NAVARRO, GLADYS. Empresarios rechazan que Los Cabos sea la Ciudad más violenta del mundo [online]. El Universal. 2018-03-07. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://www.eluniversal.com.mx/estados/empresarios-rechazan-que-los-cabos-sea-la-ciudad-mas-violenta-del-mundo>

OLIVAS, JUAN DE DIOS. Incluye DEA en más buscados a dos narcotraficantes del estado [online]. El Diario. 2017-02-04. [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: http://diario.mx/Estado/2017-02-03_7a8871d0/incluye-dea-en-mas-buscados-a-dos-narcotraficantes-del-estado/

PLAN ESTRATÉGICO DE JUÁREZ, PEJ. Quiénes Somos [online]. 2018. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://www.planjuarez.org/index.php/quienes>

PORTILLO, MATT. Confessions of a violent border town [online]. The University of Texas at Austin. 2010-04-22. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://news.utexas.edu/2010/04/22/confessions-of-a-violent-border-town>

RAMSEY, GEOFFREY. Foreign investment not a Casualty of the Drug War [online]. Insight Crime. 2011-09-16. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://www.insightcrime.org/news/analysis/foreign-investment-not-a-casualty-of-the-drug-war/>

REBOLLEDO, ANTONIO. Difunden proyectos que recibirán recursos del Pronapred en Juárez [online]. El Diario. 2014-08-14. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: http://diario.mx/Local/2014-08-14_36abab77/difunden-proyectos-que-recibiran-recursos-del-pronapred-en-juarez/

ROSE, DAVID. The House of Death [online]. The Guardian. 2006-12-03. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2006/dec/03/usa.davidrose>

SALINAS, REBECCA. 13 facts to know about Grupo Bravo del NCDJ [online]. San Antonio Express News. 2015-08-19. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://www.mysanantonio.com/slideshows/slideshow/13-facts-to-know-about-Grupo-Bravo-del-NCDJ-115495/item-85307.php#item-85307-tbla-17>

SANTANDER. Mexico: Foreign Investment [online]. 2018. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://en.portal.santandertrade.com/establish-overseas/mexico/foreign-investment>

SCHWARZ, SHAUL. Mexico Under Siege [online]. NBC NEWS. 2009-02-24. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/slideshow/mexico-under-siege-39146198>

SECDEV FOUNDATION. Open Empowerment Initiative: Latin America [online]. 2018. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <https://secdev-foundation.org/what-we-do/open-empowerment/oei-latin-america/>

SEIJAS, SUSANA. Los NiNis: Mexico's Lost Generation [online]. Pulitzer Center. 2011-09-15. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <https://pulitzercenter.org/projects/mexico-ciudad-juarez-drug-war-los-ninis-youth>

SMITH, Benjamin T. University of Warwick. Dostupné z: <https://warwick.ac.uk/fac/arts/cas/undergraduate/modules/am219/>

SOLÍS, ARTURO. México, entre los países noc más "NiNis" de la OCDE [online]. Forbes México. 2016-12-30. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <https://www.forbes.com.mx/mexico-entre-los-paises-con-mas-ninis-de-la-ocde/>

SOTO, Mariano. Enedina Arrellano Felix, 'la unica mujer jefa' de un cártel de la droga en México [online]. Tijuana sin censura. 2017-06-27. [cit. 2018-02-03]. Dostupné z: <https://www.tijuanasincensura.com/2017/07/27/enedina-arellano-felix-la-unica-mujer-jefa-cartel-la-droga-en-mexico/>

STEWART, SCOTT. Mexico's Cartels and the Economics of Cocaine [online]. Stratfor. 2013-01-03. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <https://worldview.stratfor.com/article/mexicos-cartels-and-economics-cocaine>

STEWART, Scott. Mexico's Cartels Will Continue to Splinter in 2017 [online]. Stratfor. 2017-02-02. [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: <https://worldview.stratfor.com/article/mexicos-cartels-will-continue-splinter-2017>

STRATFOR. Special Report: Mexico's Cartels Will Continue to Erode in 2016 [online]. Stratfor. 2016-01-25. [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: <https://worldview.stratfor.com/article/special-report-mexicos-cartels-will-continue-erode-2016>

TEAGUE, Aileen. The Drug Trade in Mexico [online]. Oxford Research Encyclopedia of Latin American History. 2016-08. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://latinamericanhistory.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780199366439.001.0001/acrefore-9780199366439-e-230>

THE ECONOMIST. Ciudad Juárez trembles again [online]. 2016-10-27. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://www.economist.com/news/americas/21709362-mexican-security-success-story-faces-new-test-ciudad-ju-rez-trembles-again>

THE ECONOMIST. Mexico's new government: With a little help from my friends [online]. 2012-12-8. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://www.economist.com/news/americas/21567941-new-president-believes-he-has-broad-political-agreement-change-his-country>

THE FUND FOR PEACE. Fragile States Index [online]. 2017. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <http://fundforpeace.org/fsi/>

THE GUARDIAN. Mexico Arrests Alleged Leader of Juárez Drug Cartel Vicente Carrillo Fuentes [online]. 2014-10-09. [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2014/oct/09/mexico-arrests-juarez-cartel-vicente-carrillo-fuentes>

THE GUARDIAN. Murder statistics reveal 2017 to be the deadliest year in Mexico's history [online]. 2017-12-23. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2017/dec/23/new-figures-reveal-2017-to-be-the-deadliest-year-in-mexicos-history>

THE WORLD BANK. Intentional Homicides (per 100,000 people) [online]. 2015. [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/VC.IHR.PSRC.P5?view=map>

THE WORLD FACTBOOK. North America: Mexico [online]. Central Intelligence Agency. 2018-02-22. [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mx.html>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Government Defence Anti-Corruption Index [online]. 2015. [cit. 2018-01-31]. Dostupné z: <http://government.defenceindex.org/#close>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL (a). Corruption on the Rise in Latin America and Caribbean [online]. 2017-10-09. [cit. 2018-01-30]. Dostupné z: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_on_the_rise_in_latin_america_and_the_caribbean

TRANSPARENCY INTERNATIONAL (b). Corruption Perceptions Index 2016 [online]. 2017-01-25. [cit. 2018-01-28]. Dostupné z: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016

TUCKMAN, JO. El Chapo Guzmán: Mexico's Most Wanted Drugs Kingpin Arrested [online]. The Guardian. 2014-02-23. [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2014/feb/22/joaquin-guzman-mexico-drugs-arrested>

UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME, UNODC. Global Study on Homicide 2013 [online]. 2013. [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/gsh/pdfs/2014_GLOBAL_HOMICIDE_BOOK_web.pdf

UNITED STATES AGENCY FOR INTERNATIONAL DEVELOPMENT. Mexico: Crime and Violence Prevention [online]. 2016-11. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1862/DO1FactSheet_ENG.pdf

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE CIUDAD JUÁREZ. Proyectos del Pronapred y propuestas aceptadas conforme al proceso de evaluación 2014 [online]. 2014. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://www.planjuarez.org/images/docs/pronapred.pdf>

WOODY, CHRISTOPHER. A Mexican cartel enforcer's prediction about a valuable border territory appears to be coming true [online]. Business Insider. 2017-10-23. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z:

<http://www.businessinsider.com/mexican-cartel-enforcer-warned-about-rising-violence-in-ciudad-juarez-2017-10>

WOODY, Christopher. The breakdown of one of Mexico's most powerful cartels is driving violence in a valuable border city [online]. 2017-11-10. [cit. 2018-02-03]. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/breakdown-of-gulf-cartel-is-driving-violence-in-reynosa-mexico-2017-11>

6.2. Tištěné zdroje

AINSLIE, Ricardo C. *The Fight to Save Juárez: Life in the Heart of Mexico's Drug War*. 1. vydání. University of Texas Press, 2013. ISBN: 978-0-292-73890-4.

ANDREAS, Peter. *Border Games: Policing the U.S.-Mexico Divide*. 2. vydání. Cornell University Press, 2009. ISBN: 978-0-8014-4810-2.

CORCORAN, P. *Mexico's Shifting Criminal Landscape: Changes in Gang Operation and Structure During the Past Century*. *Trends in Organized Crime*. Springer US, 2013. 16: 306-328. ISSN 1084-4791.

GULLOVÁ, SOŇA. *Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol: 3., doplněné a přepracované vydání*. 3. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-247-8288-1.

CHACÓN, JUSTIN AKERS A DAVIS, MIKE. *No one is illegal: fighting racism and state violence on the U.S.-Mexico border*. 1. vydání. Chicago: Haymarket Books, 2006. ISBN: 978-1-931859-35-6.

INSTITUTO NACIONAL DE PSIQUIATRÍA RAMÓN DE LA FUENTE MUÑIZ; INSTITUTO NACIONAL DE SALUD PÚBLICA; COMISIÓN NACIONAL CONTRA LAS ADICCIONES; SECRETARÍA DE SALUD. *Encuesta Nacional de Consumo de Drogas, Alcohol y Tabaco 2016-2017: Reporte de Drogas*. 1. vydání. Ciudad de México: INPRFM, 2017.

LEON-GUERRERO, ANNA. *Social Problems: Community, Policy, and Social Action*. Pacific Lutheran University. 4. vydání. SAGE Publications, 2014. ISBN: 978-1-4522-0543-4.

NIETO, SANDRA RODRÍGUEZ. *La Fabrica del Crimen*. 1. vydání. Planeta Pub Corp, 2012. ISBN: 978-6070710193.

SACK, JON a SHAPIRO, ADAM. *La Lucha: The Story of Lucha Castro and Human Rights in Mexico*. 1. vydání. Verso, 2015. ISBN: 978-1781688014.

UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME. *Regional Human Development Report 2013-2014: Citizen Security With a Human Face: Evidence and Proposals for Latin America*. 1. vydání. NY, United Nations Development Programme, 2013. ISBN: 978-9962-688-22-8.

UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME, UNODC. *World Drug Report 2016*. 1. vydání. United Nations, 2016. ISBN: 978-92-1-148286-7.

UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME, UNODC. *World Drug Report 2017*. 1. vydání. United Nations, 2017. ISBN: 978-92-1-148294-2.